

Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

**Vooronderzoek 'Monitoring en evaluatie
van het decreet jeugddelinquentierecht'**

Detailrapport Openbaar Ministerie

Ibe Coeck
Emma Hadermann
Eva Van Kelecom
Prof. dr. Johan Put
Prof. dr. Stefaan Pleysier
Dr. Eef Goedseels

Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
 Minderbroedersstraat 8 – B-3000 Leuven
 Tel 0032 16 37 34 32
 E-mail: swvg@kuleuven.be
 Website: <http://www.steunpuntwvg.be>

Publicatie nr. 2021/18
 SWVG-Rapport 67/3
 Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
 Titel rapport: Vooronderzoek 'Monitoring en evaluatie van het decreet jeugddelinquentierecht'
 Detailrapport Openbaar Ministerie
 Promotor: Prof. dr. Johan Put
 Copromotor: Prof. dr. Stefaan Pleysier en dr. Eef Goedseels
 Onderzoekers: Ibe Coeck, Emma Hadermann en Eva Van Kelecom

Dit rapport kwam tot stand met de steun van de Vlaamse Overheid, programma 'Steunpunten voor Beleidsrelevant Onderzoek'. In deze tekst komen onderzoeksresultaten van de auteur(s) naar voor en niet die van de Vlaamse Overheid. Het Vlaams Gewest kan niet aansprakelijk gesteld worden voor het gebruik dat kan worden gemaakt van de meegedeelde gegevens.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt zonder uitdrukkelijk te verwijzen naar de bron.

No material may be made public without an explicit reference to the source.

Het consortium SWVG

<i>Deelnemende instellingen - Dagelijks bestuur</i>	
KU Leuven	
· LUCAS, Centrum voor zorgonderzoek en consultancy	Prof. dr. Chantal Van Audenhove
· Instituut voor Sociaal Recht	Prof. dr. Anja Declercq
· HIVA - Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving	Prof. dr. Johan Put
· Leuvens Instituut voor Gezondheidsbeleid	Prof. dr. Tine Van Regenmortel
· Faculteit Economie en Bedrijfswetenschappen	Prof. dr. Erik Schokkaert
UGent	
· Vakgroep Marketing, Innovatie en Organisatie	Prof. dr. Paul Gemmel
· Vakgroep Publieke Governance, Management & Financiën	Prof. dr. Joris Voets
· Vakgroep Volksgezondheid en Eerstelijnszorg	Prof. dr. An De Sutter
Vrije Universiteit Brussel	
· Faculteit Psychologie en Educatiewetenschappen	Prof. dr. Dominique Verté
Universiteit Antwerpen	
· CRESC, UAntwerpen	Prof. dr. Peter Raeymaeckers
<i>Partnerinstellingen</i>	
Universiteit Hasselt	
· Centrum voor Statistiek	
Thomas More Hogeschool	
· Opleiding Toegepaste Psychologie	Dr. Peter De Graef
Arteveldehogeschool	
· Dienst onderzoek en dienstverlening	
Hogeschool Gent	
· Faculteit Mens en Welzijn	
UC Leuven-Limburg	
· Groep Gezondheid en Welzijn	
<i>Coördinatie en secretariaat</i>	
Coördinator SWVG Administratieve ondersteuning	Dr. Kathleen De Cuyper Manuela Schröder Lut Van Hoof

Deelrapport 67/3

Juni 2021

Vooronderzoek 'Monitoring en evaluatie van het decreet jeugddelinquentierecht'

Detailrapport Openbaar ministerie

Onderzoeker: Ibe Coeck, Emma Hadermann en Eva Van Kelecom

Promotor: Prof. dr. Johan Put

Copromotor: Prof. dr. Stefaan Pleysier en dr. Eef Goedseels

Samenvatting

Dit detailrapport kadert binnen de nulmeting van het vooronderzoek '[Monitoring en evaluatie van het decreet jeugddelinquentierecht](#)'. Deze nulmeting heeft tot doel om de situatie voor de inwerkingtreding van het jeugddelinquentiedecreet in kaart te brengen. De indicatoren die aan bod komen, zijn gebaseerd op het toetsingskader. Om tot dat toetsingskader te komen, werden de operationele doelstellingen uit de tekst van het decreet en de memorie van toelichting opgesplitst in subdoelstellingen, acties en indicatoren. Vervolgens werd aan de hand van drie criteria een onderscheid gemaakt tussen indicatoren die binnen en buiten de scope van deze nulmeting vallen. Op die manier kan de conclusie van het detailrapport bijdragen aan de beantwoording van de vierde onderzoeksvraag "Welk beeld geeft de toestand voor 1 september 2019 inzake het functioneren van het jeugddelinquentierecht, rekening houdend met zowel de beschikbare als de aanvullend te verwerken gegevens?".

Dit detailrapport geeft de resultaten weer van een kwantitatieve en kwalitatieve bevraging bij alle Vlaamse jeugdparketten.

De essentiële opdracht van het parket bestond erin om, na het onderzoek, te beslissen over het al dan niet uitlokken van een jeugddelinquentie-interventie. Het OM besliste over de opportuniteit van vervolging, maar kon ook kiezen voor seponering of een andere afhandelingsvorm. Zo oefende het jeugdparquet t.a.v. jongeren die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd, het vorderingsrecht uit. Daarnaast behoorden de waarschuwingsbrief, de herinnering aan de wet en het voorstel tot herstelbemiddeling tot hun mogelijkheden. Deze acties vormden samen de restrictieve regeling die mogelijk was op parketniveau. Deze wettelijke regeling werd als 'exhaustief' beoogd, d.w.z. dat het OM daarbuiten geen andere praktijken zou handhaven. Enkele parketmagistraten gaven echter aan ook delicten buiten deze wettelijke regeling te hebben afgehandeld, zodat zij de jeugdrechter niet (meteen) hoefden te vorderen. Vanuit het perspectief van de rechtswaarborgen konden dergelijke praktijken uiteraard soms in vraag worden gesteld.

Bij de keuze van afhandelingswijze waren de volgende vier factoren het meest doorslaggevend: de ernst van de feiten, de persoonlijkheid en maturiteitsgraad van de jongeren, de leefomgeving en de context van de betrokkenen, en de schade en gevolgen voor het slachtoffer. Aan recidive en openbare veiligheid werd minder aandacht besteed in het besluitvormingsproces.

De aanwezigheid van de jeugdadvocaat blijkt beperkt te zijn op het niveau van het OM. Dat kan verklaard worden door de beperkte afhandelingsmogelijkheden. Zo was er bij een waarschuwingsbrief of een herinnering aan de wet geen rol weggelegd voor de jeugdadvocaat, aangezien het louter een schriftelijke of mondelinge verwittiging betrof.

Verder hadden de jeugdparquetmagistraten niet veel mogelijkheden om jongeren actief te informeren. Er werd dan ook van uitgegaan dat zij reeds door de jeugdadvocaat of door de politiedienst in het kader van Salduz werden geïnformeerd. Opdat de jongeren de boodschap van de jeugdparquetmagistraat zouden begrijpen, werd er rekening gehouden met de mentale toestand alsook met de leeftijd van de jongeren en werd zo goed mogelijk de taal van de jongeren gesproken. In het geval dat de jongeren een andere taal spraken, werd een beroep gedaan op een tolk, een familielid of een buur, dan wel op de jeugdparquetmagistraat zelf wanneer de jongeren een taal spraken die hij ook machtig was. Sommigen zagen de taalbarrière echter als een te grote hindernis op het niveau van het OM.

Naast het nagaan of er al vrijwillige hulpverlening liep, werd ook via het mozaïekdecreet nagevraagd of dat in vrijwilligheid kon blijven. Wanneer die hulpverlening goed liep, werd daar ook mee verdergegaan, al dan niet in combinatie met een andere afhandelingsmodaliteit. Er werd benadrukt dat het MOF- en VOS-aspect van een jongere niet zomaar los van elkaar gezien konden worden.

Daarnaast spraken de jeugdparquetmagistraten de jongeren aan op (het actief opnemen van) hun verantwoordelijkheid. Op parketniveau was enkel het voorstel tot herstelbemiddeling beschikbaar als afhandelingsgrond waarbinnen jongeren actief herstel konden uitwerken met gespecialiseerde begeleiding. Er kon echter niet worden nagedacht over het opnemen van verantwoordelijkheid in het geval dat een jongere ontkende wat er gebeurd was. Enkel vanaf het moment dat de jongeren zich ervan bewust waren dat zij instonden voor de gepleegde feiten en de gevolgen daarvan, kon actief met de jongeren gewerkt worden rond verantwoordelijkheid.

Bij het nemen van een beslissing werd eveneens de draagkracht van de ouders mee in rekening gebracht. De ouders werden ook aangesproken op hun verantwoordelijkheid, ook al hadden ze de feiten niet gepleegd. Zo werd er onder meer gevraagd welke afspraken ze ondertussen met hun zoon of dochter hadden gemaakt.

Jeugdparquetmagistraten geven aan dat ze te weinig tijd hadden om zich actief bezig te houden met het leren uit wetenschappelijke studies. Volgens hen kan samenwerking met universiteiten hun praktijkervaring echter verbreden met wetenschappelijke inzichten. Hoewel de meeste respondenten tevreden waren met de opleiding jeugdrecht van het Instituut voor Gerechtelijke Opleiding (IGO), werden het hulpverleningslandschap en de psychologie van het kind het vaakst aangehaald als onderbelichte thema's tijdens de opleiding. Tot slot werden 'terugkomdagen' aanbevolen, zodat er geleerd kan worden van de *good practices* van elk jeugdparquet.

Alle jeugdparquetmagistraten zijn ten slotte voorstander van de uitbreiding van hun afhandelingsmogelijkheden. Verder blijkt er meer verdeeldheid te bestaan over het nieuwe jeugddelinquentie-decreet. Met bepaalde aspecten gaat een meerderheid van de jeugdparquetmagistraten (helemaal) akkoord, zoals het geven van prioriteit aan de herstelrechtelijke afhandeling, de derde vorderingsgrond en het starten van de gesloten plaatsing met een oriëntatie. Van andere aspecten zijn jeugdparquetmagistraten in mindere mate voorstander, zoals het feit dat MOF-jongeren niet meer in private instellingen geplaatst kunnen worden en de mogelijkheid van herziening enkel in het voordeel van de jongeren. Ter afsluiting is het wel opmerkelijk dat geen van de jeugdparquetmagistraten aangeeft (helemaal) niet akkoord te gaan met de stelling dat het nieuwe decreet een vooruitgang is.

Inhoud		
Inleiding		9
Hoofdstuk 1	Onderzoekspopulatie	11
Hoofdstuk 2	Afhandelingsmogelijkheden	13
Hoofdstuk 3	Jeugdadvocaat	17
Hoofdstuk 4	Het informeren van jongeren over hun rechten en het verloop van de procedure	21
Hoofdstuk 5	Vrijwillige hulpverlening	25
Hoofdstuk 6	Het aanspreken van jongeren op de gepleegde feiten	29
Hoofdstuk 7	Het aanspreken van jongeren op het actief opnemen van verantwoordelijkheid voor de gepleegde feiten	33
Hoofdstuk 8	Het betrekken van de ouder(s) bij de keuze van afhandelingswijze	39
Hoofdstuk 9	Wetenschappelijke inzichten over de praktijk van het jeugdrecht	41
Hoofdstuk 10	Nieuwe aspecten uit het Vlaamse Jeugddelinquentierecht	43
Besluit		47
Bibliografie		51
Bijlage 1: kwantitatieve vragenlijst		53
Bijlage 2: kwalitatieve vragenlijst		65
Bijlage 3: frequentietabellen		69

Lijst Tabellen

Tabel 1	Geslacht, anciënniteit, (tevredenheid) gespecialiseerde opleiding jeugdrecht IGO en bevoegdheden naast jeugdzaken van de respondenten (frequentie, N = 17)	11
---------	--	----

Lijst Figuren

Figuur 1	'Welke factoren wogen het sterkste door bij de keuze van de afhandelingswijze?' (frequentie, maximum drie antwoorden per respondent, N = 14)	15
Figuur 2	'Werd de jeugdadvocaat verwittigd bij elke afhandelingsmodaliteit?' (frequentie, N = 14)	17
Figuur 3	'Ik hechtte belang aan de aanwezigheid van een jeugdadvocaat' (frequentie, N = 14)	18
Figuur 4	'Ik hield rekening met de inbreng van een jeugdadvocaat bij mijn keuze van de afhandelingswijze' (frequentie, N = 14)	19
Figuur 5	Informeren van jongeren (frequentie, N = 14)	21
Figuur 6	Vrijwillige hulpverlening (frequentie, N = 14)	25
Figuur 7	'Jongeren waren over het algemeen verantwoordelijk voor wat ze gedaan hadden' (frequentie, N = 17)	29
Figuur 8	'Ik beschouwde het als mijn taak om de jongere aan te spreken over de feiten die hij/zij gepleegd heeft' (frequentie, N = 16)	31
Figuur 9	'Ik sprak de jongere aan over de feiten die hij/zij gepleegd heeft' (frequentie, N = 17)	31
Figuur 10	De jongere aanspreken op het actief opnemen van zijn/haar verantwoordelijkheid (frequentie, N = 16)	33
Figuur 11	'Stelde u over het algemeen ook herstelbemiddeling (indien aan de voorwaarden voldaan) voor bij...' (frequentie, N = 14)	35
Figuur 12	'Bij de afhandeling hield ik rekening met de positie van het slachtoffer' (frequentie, N = 17)	36
Figuur 13	'Ik betrok de ouders/opvoedingsverantwoordelijken, zo mogelijk, actief bij de keuze van de afhandelingswijze' (frequentie, N = 14)	39
Figuur 14	Wetenschappelijke inzichten (frequentie, N = 17)	41
Figuur 15	Nieuwe aspecten uit het Vlaams jeugddelinquentiedecreet (frequentie, N = 17)	43

Inleiding

In dit detailrapport komen vooreerst de resultaten aan bod van de kwantitatieve bevraging bij alle Vlaamse jeugdparketten, die werd afgenomen in de periode december 2019 - februari 2020. Het betreft een beschrijvende weergave van de antwoorden op de vragen die betrekking hebben op de situatie vóór de inwerkingtreding van het nieuwe Vlaamse jeugddelinquentiedecreet. Deze gegevens worden aangevuld met de resultaten uit de interviews die meteen aansloten op de kwantitatieve bevragingen. Op die manier worden de verschillende thema's meer in de diepte beschreven.

Zowel de kwantitatieve vragenlijst als de kwalitatieve interviewleidraad zijn gebaseerd op de indicatoren uit het toetsingskader. Om tot dat toetsingskader te komen, werden de operationele doelstellingen uit de tekst van het decreet en de memorie van toelichting opgesplitst in subdoelstellingen, acties en indicatoren. Op die manier kan de conclusie van het detailrapport bijdragen aan het algemeen besluit op de vierde onderzoeksvraag *“Welk beeld geeft de toestand voor 1 september 2019 inzake het functioneren van het jeugddelinquentierecht, rekening houdend met zowel de beschikbare als de aanvullend te verwerken gegevens?”*. De concrete indicatoren waar deze vragen betrekking op hebben, zijn de volgende:

1. Het openbaar ministerie maakt enkel gebruik van de voorziene afhandelingsmogelijkheden (A.2.1.1.)
2. Op het niveau van het openbaar ministerie wordt er meer beroep gedaan op een advocaat (A.4.1.2.)
3. Het openbaar ministerie neemt zelf het initiatief om de minderjarige verdachten en delictplegers op regelmatige tijdstippen te informeren over hun rechten en over het verloop van de procedure (A.7.1.1.)
4. Het openbaar ministerie gaat na of er vrijwillige hulpverlening kan blijven doorlopen (E.2.2.1.)
5. Het openbaar ministerie verwijst door naar de gepaste hulpverlening als er nood blijkt aan hulpverlening in vrijwillig kader (E.2.2.2.)
6. Het openbaar ministerie stelt jongeren expliciet verantwoordelijk voor de gepleegde feiten en maakt hierbij een onderscheid naar leeftijd en geestestoestand (F.1.1.1.)
7. Het openbaar ministerie spreekt jongeren aan op het actief opnemen van hun verantwoordelijkheid naar de gevolgen van het jeugddelict toe (F.2.1.1.)
8. Het openbaar ministerie betreft ouder(s)/opvoedingsverantwoordelijke(n) actief bij de keuze van afhandelingswijze (F.3.2.1.)
9. Het openbaar ministerie houdt bij de keuze van het antwoord rekening met wetenschappelijke inzichten over de impact en het effect van de reacties (K.3.2.1.)

Naast specifieke vragen over de indicatoren werden - waar relevant - bijkomende vragen opgenomen in de kwantitatieve vragenlijst, die eveneens aan bod kwamen tijdens het interview. Deze vragen dragen bij aan het schetsen van een ruimer totaalbeeld van de werking van het jeugddelinquentiesysteem voor de inwerkingtreding van het nieuwe jeugddelinquentiedecreet. Op die manier kunnen de antwoorden op de indicatoren in een bredere context worden geplaatst. In dit detailrapport wordt bijgevolg ingegaan op het schetsen van de praktijk van de jeugdparketten vóór de inwerkingtreding van het decreet, terwijl het hoofdrapport uitsluitend de resultaten over de indicatoren weergeeft.

In hoofdstuk 1 wordt vooreerst de onderzoekspopulatie omschreven. Vanaf hoofdstuk 2 tot en met hoofdstuk 9 worden de thema's met betrekking tot de hierboven aangehaalde indicatoren besproken: de afhandelingsmogelijkheden van het openbaar ministerie, de jeugdadvocaat, het informeren van jongeren over hun rechten en het verloop van de procedure, de vrijwillige hulpverlening, het aanspreken van jongeren op de gepleegde feiten en op het actief opnemen van verantwoordelijkheid voor de gevolgen van de gepleegde feiten, het betrekken van de ouders bij het opleggen van een reactie en de wetenschappelijke inzichten over de praktijk van het jeugdrecht. In elk hoofdstuk worden per indicator eerst de kwantitatieve resultaten weergegeven, gevolgd door een meer diepgaande interpretatie van deze gegevens op basis van de verzamelde kwalitatieve data. Tot slot behandelt hoofdstuk 10 de houding van de respondenten ten aanzien van de nieuwe aspecten uit het Vlaamse jeugddelinquentie-decreet.

Er wordt in de verleden tijd gerapporteerd over de verzamelde data, aangezien deze betrekking hebben op de periode voor de inwerkingtreding van het jeugddelinquentiedecreet. De nulmeting heeft immers niet tot doel zich uit te spreken over de situatie na 1 september 2019. Dat alles betekent niet dat de bevindingen over de situatie voor die datum, niet meer (geheel of gedeeltelijk) toepasselijk kunnen zijn voor de periode nadien, maar dat zal moeten blijken uit het toekomstig evaluatieonderzoek.

Voor meer informatie omtrent de methodologie verwijzen we naar het hoofdrapport.

Hoofdstuk 1

Onderzoekspopulatie

Alle jeugdparketten (N = 6)¹ en parketten-generaal (N = 3)² uit Vlaanderen en Brussel hebben deelgenomen aan de bevraging. Elke afdeling binnen een jeugdparket werd apart bevroegd (N = 14), uitgezonderd voor één gerechtelijk arrondissement met twee afdelingen waarvoor een gezamenlijk parketbeleid werd gehanteerd. De leidend jeugdparketmagistraat werd telkens bevroegd (N = 14), soms bijgestaan door collega-jeugdparketmagistraten (N = 3) of een parketcriminoloog (N = 1). Voor de parketten-generaal zijn de drie procureurs-generaal bevroegd; individueel voor het kwantitatieve luik en gezamenlijk voor het kwalitatieve luik.

Tabel 1 Geslacht, anciënniteit, (tevredenheid) gespecialiseerde opleiding jeugdrecht IGO en bevoegdheden naast jeugdzaken van de respondenten (frequentie, N = 17)

Gegevens	Waarden	N
Geslacht	Vrouw	12
	Man	5
Anciënniteit	0-4 jaar	1
	5-9 jaar	5
	10-14 jaar	5
	15-19 jaar	2
	20 jaar of langer	4
Gespecialiseerde opleiding jeugdrecht IGO	Ja	17
	Nee	0
Tevredenheid gespecialiseerde opleiding jeugdrecht IGO	Zeer tevreden	4
	Enigszins tevreden	7
	Niet tevreden en niet ontevreden	5
	Enigszins ontevreden	1
	Zeer ontevreden	0
Bevoegdheden naast jeugdzaken	Burgerlijke zaken	17
	Zedenzaken	14
	IFG-zaken	14

In bovenstaande tabel 1 worden de achtergrondgegevens besproken. Er is enkel gebruik gemaakt van absolute aantallen, aangezien het een klein aantal respondenten betreft. De onderzoekspopulatie telt 5 mannen en 12 vrouwen. Zoals weergegeven in de tabel zijn de meeste respondenten 5 tot 9 jaar (5) en 10 tot 14 jaar (5) werkzaam als jeugdparketmagistraat, gevolgd door 20 jaar of langer (4). Twee respondenten hebben een anciënniteit van 15 tot 19 jaar en tot slot heeft één respondent een anciënniteit van 0 tot 4 jaar.

¹ Jeugdparket Antwerpen (afdelingen Antwerpen, Mechelen en Turnhout), jeugdparket Limburg (afdelingen Hasselt en Tongeren), jeugdparket Oost-Vlaanderen (afdelingen Dendermonde, Gent en Oudenaarde), jeugdparket West-Vlaanderen (afdelingen Brugge, Ieper, Kortrijk en Veurne), jeugdparket Leuven en jeugdparket Brussel (afdelingen Halle-Vilvoorde en Brussel).

² Parket-Generaal Antwerpen, Parket-Generaal Brussel en Parket-Generaal Gent.

Alle respondenten hebben de gespecialiseerde opleiding jeugdrecht (familie, jeugd en horen) van het Instituut voor gerechtelijke opleiding (IGO) gevolgd. Dat is logisch, aangezien die verplicht is. De meerderheid (11/17) was tevreden of zeer tevreden over deze opleiding. Tijdens de interviews wordt ook meermaals aangegeven dat het een heel algemene, ruime en volledige basisopleiding was, waar ze veel aan gehad hebben. Vijf respondenten zeggen dat ze niet tevreden, maar ook niet ontevreden waren. Slechts één respondent was enigszins ontevreden over de opleiding. Zes participanten duiden in de interviews dat het voornamelijk een theoretische uiteenzetting inhield, maar dat die opleiding niet voldoende was om het in praktijk waar te maken. Er zou daarom meer focus mogen liggen op praktijkgerichte casussen. Daarnaast gaven enkelen ook aan dat de opleidingsonderdelen niet altijd even bruikbaar waren, aangezien het zowel voor de zetelende als voor de staande magistratuur bedoeld is.

De helft van die opleiding ging dan bijvoorbeeld over de vereffening en verdeling in het kader van een echtscheiding, en voorlopige maatregelen, dus dat was niet zo afdelend.

Wat nuttig was voor familierechters, was niet zo nuttig voor het parket.

Ja, ik denk dat het een goede oplossing zou zijn dat één of twee modules samen zijn en een derde module volledig afzonderlijk, zodanig dat iedereen de juiste/nuttige informatie krijgt.
(Participanten 14-2 en 14-3)

De participanten konden tijdens de interviews aangeven welke thema's volgens hen ontbraken of waarop dieper ingegaan mocht worden. In de gegeven suggesties (9) wordt enerzijds het hulpverleningslandschap en anderzijds de psychologie van het kind twee keer aangehaald. De volgende thema's worden telkens eenmaal aangehaald: de hersenontwikkeling van een kind, de aanpak van gedragsstoornissen, aanbod in de psychiatrie, de mogelijke verklaringen van jeugddelinquentie, de multiculturele opvoeding en een bezoek aan een gemeenschapsinstelling. Tot slot bevelen drie participanten 'terugkomdagen' aan, zodat er geleerd kan worden van de *good practices* op elk jeugdparquet.

Laten debatteren hoe zaken in verschillende jeugdparketten worden behandeld, ook welke verschillende manieren van kijken dat er zijn naar een bepaald probleem. Misschien dat het ook te maken kan hebben op welke plaats, in welke maatschappelijke context je zit qua afhandeling.
(Participant 11)

Uit de kwantitatieve bevraging komt naar voren dat zowel alle jeugdparketten, als alle parketten-generaal belast werden met burgerlijke zaken (familie). Vanzelfsprekend behandelden ze ook allemaal protectionele jeugdzaken. Daarnaast behoorden zedenzaken en zaken van intrafamiliaal geweld tot de bevoegdheden van alle jeugdparketten. Vele jeugdparquetmagistraten namen deel aan overlegstructuren rond onder meer beleid, die ze bij de antwoordcategorie 'Andere' hebben verduidelijkt.

Hoofdstuk 2

Afhandelingsmogelijkheden

Het eerste inhoudelijke thema uit de vragenlijst betreft de afhandelingsmogelijkheden van de jeugdparketmagistraten. Dit thema is niet van toepassing voor de parketten-generaal, aangezien zij enkel in beroep zetelen. De essentiële opdracht van het parket bestond erin om, na het onderzoek, te beslissen over het al dan niet uitlokken van een jeugddelinquentie-interventie (Put, 2015, 219). Het OM besliste over de opportuniteit van vervolging, maar kon ook kiezen voor seponering of een andere afhandelingsvorm (Put, 2015, 154). Zo oefende het jeugdparket t.a.v. jongeren die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd, het vorderingsrecht uit (Put, 2015, 170). Daarnaast behoorden de waarschuwingsbrief³, de herinnering aan de wet⁴ en het voorstel tot herstelbemiddeling⁵ tot hun mogelijkheden.

We waren de eerste dispatcher hé. Wij kozen eigenlijk wat er gebeurde met een dossier. Het kwam bij ons terecht en wij gaven richting aan het dossier: was het zwaarwichtig genoeg om naar de jeugdrechter te gaan? Ik vind dat wij een belangrijke taak hadden, in dat opzicht door te beslissen of de jeugdrechtbank daarin moest tussenkomen of niet. Ja, een beetje de draaischijf in de jeugd, vond ik ons. (Participant 10)

De bovenstaande benoemde acties vormden samen de restrictieve regeling die mogelijk was op parketniveau. Deze wettelijke regeling werd als 'exhaustief' beoogd, d.w.z. dat het OM daarbuiten geen andere praktijken zou handhaven (Put, 2015, 192). In de kwantitatieve vragenlijst geeft de meerderheid, namelijk elf respondenten, ook aan enkel antwoorden opgelegd te hebben die wettelijk geregeld waren. Twee respondenten gaven echter aan ook delicten buiten de wettelijke regeling af te handelen en één respondent heeft deze vraag niet ingevuld. Hoewel er juridisch gezien dus geen ruimte was voor een andere afhandeling en bijna alle respondenten dit beaamen, blijkt uit de kwalitatieve interviews dat er in de praktijk nog diverse projecten en handelingswijzen bestonden.

Zo werden er in sommige gevallen 'afspraken' gemaakt die de minderjarige moest nakomen. Een voorbeeld dat wordt aangehaald, is een bezoek aan een brandwondencentrum in het kader van brandstichting. Een ander voorbeeld is de verkeersklassen die in samenwerking met de politie werden georganiseerd voor lichte verkeersinbreuken, zoals rijden zonder licht. Het jeugdparket ontving van de lokale politiezones dan lijsten met de namen van jongeren jonger dan 16 jaar die een PV van waarschuwing hadden gekregen en kon dan beslissen wie voor die klassen werd uitgenodigd. De politie confronteerde hen tijdens dit moment niet alleen met de verkeersregels, maar organiseerde ook een technisch gedeelte waarin ze onder meer werden aangeleerd hoe een band te vervangen. Op die manier werd het berispelijk karakter aangevuld met een educatief gedeelte. Jongeren die ingevolge een inbreuk op de drugswetgeving in aanraking kwamen met het jeugdparket, werden aangemaand een afspraak te maken voor een zogenaamd 'therapeutisch advies'. Ook urinetesten werden in deze zaken voorgesteld.

---

³ Art. 45ter, eerste en tweede lid Jeugdbeschermingswet.

⁴ Art. 45ter, derde lid Jeugdbeschermingswet.

⁵ Art. 45quater Jeugdbeschermingswet; Samenwerkingsakkoord Herstelrechtelijk Aanbod.

Hoewel ze die afspraken niet konden afdwingen, werd met de medewerking van de jongeren rekening gehouden bij de verdere afhandeling van het dossier.

Ik ga daar heel eerlijk in zijn. Ik maak het onderscheid tussen vrijwilligheid en vrijblijvendheid. Het is een vrijwillig aanbod, maar daarom niet vrijblijvend. (Participant 1)

Ook de parketten-generaal stelden vast dat er een aantal begeleidingsprojecten werden voorgesteld aan de minderjarigen.

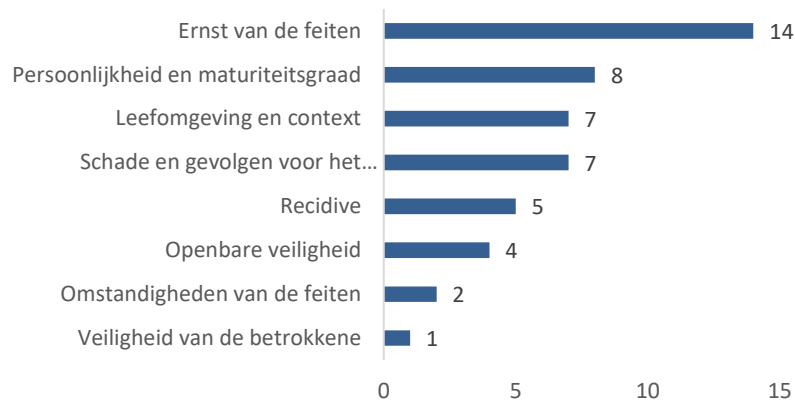
Dat is altijd een oud zeer geweest. [...] Er waren een aantal zaken waar wij ook achter stonden, maar die moeilijk lagen omdat de wet het eigenlijk niet toeliet. De minderjarige zelf was daar dan naar mijn aanvoelen bij gebaat, beter dan de jeugdrechter te vorderen om maatregelen te krijgen.

Als voorbeeld verwijzen verschillende participanten naar zaken van sexting en cyberpesten. Als daar een jeugdrechter voor gevorderd werd, was dat meteen enorm zwaarwichtig, terwijl het deel uitmaakt van de jongerencultuur. Voor deze specifieke cases werden dan ook in samenwerking met de HCA-diensten korte programma's ontwikkeld om jongeren alsnog, zonder tussenkomst van een rechter, bewust te maken. Vanuit het perspectief van de rechtswaARBorgen konden dergelijke praktijken uiteraard soms in vraag worden gesteld.

Binnen dit thema werd tijdens de interviews ook gevraagd of de jeugdparquetmagistraten handelden via een geformaliseerd afhandelings- en vorderingsbeleid. Zes participanten geven aan dat ze een draaiboek daaromtrent hanteerden; soms lokaal per afdeling, soms overkoepelend voor het gehele arrondissement. Dat bestond uit een aantal algemeen beschreven richtlijnen over hoe te reageren per misdrijf. Ondanks het bestaan van dat soort draaiboeken, waren de bepalingen niet dwingend, bleken vele daarvan gedateerd te zijn en primeerde continu overleg tussen de jeugdparquetmagistraten over twijfelgevallen alsook over bepaalde beslissingen. Ook de overige negen participanten geven aan constant gecommuniceerd te hebben met collega's, zodat vermeden werd dat eenzelfde dossier een andere afhandeling zou hebben gekend afhankelijk bij wie het terechtkwam.

Wij zitten naast elkaar in de gang, dus dat was heel gemakkelijk om even binnen te lopen en te vragen wat zij daarmee zouden doen. (Participant 14-3)

Onafhankelijk of het afhandelings- en vorderingsbeleid geformaliseerd was, menen alle jeugdparquetmagistraten dat er binnen hun parket een homogeen beleid werd gevoerd. Verschillende participanten benadrukken daarbij dat er ook steeds rekening werd gehouden met de specifieke omstandigheden van elk dossier. Het al dan niet voorgeschreven beleid kon namelijk niet automatisch op alle jongeren worden toegepast. In de kwantitatieve bevraging werd de respondenten gevraagd maximum drie factoren aan te duiden waarmee specifiek rekening werd gehouden bij de keuze van de afhandelingswijze. In figuur 1 wordt weergegeven welke het sterkste doorwogen.

Figuur 1 'Welke factoren wogen het sterkste door bij de keuze van de afhandelingswijze?' (frequentie, maximum drie antwoorden per respondent, N = 14)

De ernst van de feiten, de persoonlijkheid en maturiteitsgraad van de jongere, de leefomgeving en de context van de betrokkene, en de schade en gevolgen voor het slachtoffer blijken de vier meest doorslaggevende factoren te zijn.

Een gevolgverlening op maat in overeenstemming met zowel de persoonlijkheid als het milieu van de minderjarige, alsook in overeenstemming met de ernst van de feiten en rekening houdend met de gevolgen voor het slachtoffer en de maatschappij. (Participant 12-2)

Globaal beoordelen en niet het MOF-feit an sich: volledig wie is de minderjarige, wat is de ernst van de feiten, hoe zijn de feiten gepleegd, wat is de context van de minderjarige. (Participant 5)

Hieruit wordt geconcludeerd dat naast de ernst van de feiten voornamelijk de persoon van de delictpleger centraal staan in het beslissingsproces. Recidive en de openbare veiligheid staan hier pas op de vijfde en zesde plaats.

Tijdens de interviews werd ook gevraagd naar de rol van de parketcriminologen. Communicatie met hulpverlening en gemandateerde voorzieningen, administratieve taken als waarschuwingsbrieven versturen en doorverwijzen naar de HCA-diensten, bijstand in dossiers en op de kabinetszittingen, evenals projecten betreffende schoolverzuim of drugsproblematiek (bv. *clean-up*) bleken vaak onderdeel uit te maken van hun takenpakket. Er dient echter opgemerkt te worden dat hun rol een diverse invulling kende, afhankelijk van het aantal parketcriminologen dat een afdeling ter beschikking kreeg. Dat verschilde sterk tussen de verscheidene jeugdparketten, alsook binnen de afdelingen van eenzelfde jeugdparquet. In grotere afdelingen waar ze minstens over één voltijdse parketcriminoloog beschikten, werden oriënterende gesprekken en/of herinneringen aan de wet meestal door hen uitgevoerd in plaats van door de jeugdparquetmagistraten. In kleinere afdelingen, die niet over een voltijdse parketcriminoloog beschikten, was rechtstreeks contact met jongeren en ouders binnen een herinnering aan de wet of een oriënterend gesprek echter vaak niet mogelijk:

Halftijds criminoloog, dat impliceert dat ze hier maar één week op twee was. En dan kwam daar nog een keer verlof en ziekte bij, waardoor ze te weinig op korte termijn kon opvolgen. (Participant 7)

De parketcriminoloog deed af en toe een gesprek. Heel beperkt uiteraard. We konden eigenlijk niet meer doen, omdat we hier de mogelijkheden niet hadden. (Participant 11)

Opdrachten tot een oriënterend gesprek werden dan ook weleens aan de politie gegeven en herinneringen aan de wet werden om die reden niet uitgevoerd:

[Herinnering aan de wet] hebben we al een vijftal jaar, schat ik, niet meer toegepast [...] omwille van ja...te weinig capaciteit. (Participant 12-2)

De parketcriminoloog werd ook betrokken in de ketenaanpak inzake intrafamiliaal geweld, indien een pilootproject binnen die afdelingen liep.

Wij deden zowel intrafamiliaal geweld-dossiers, als jeugdossiers. Wij beschouwden dat als één pakket, omdat het ene vaak verweven was in het ander. Probleemgezinnen brengen probleemkinderen voort. En onze criminoloog werkte eigenlijk ook een beetje op die twee benen. [...] Wij zitten nog altijd in het pilootproject van casusaanpak. En dat is iets waarin de criminoloog eigenlijk zo goed als altijd aanwezig was. Dus hij werkte op de twee zijsporen die we hebben. (Participant 8)

Opmerkelijk is ook dat in één afdeling ter sprake komt dat de parketcriminoloog steeds aanwezig was bij een herstelgericht groepsoverleg⁶ (hierna: hergo). In principe is er steeds een politieambtenaar aanwezig (Balcaen, 2017), maar binnen die afdeling werd deze rol vervuld door de criminoloog.

In sommige afdelingen besloot de jeugdparquetmagistraat welke afhandelingsmogelijkheid werd toegepast, maar er zijn ook afdelingen waar de parketcriminoloog de zaak oriënteerde en een voorstel tot afhandeling deed. Die zaken betroffen veelal feiten gepleegd door *first offenders*, waar de jeugdparquetmagistraat *post hoc* goed- of afkeurde. Recidive en zwaardere feiten (bv. zedenzaken of geweldsdelicten) bleven dan weer doorgaans enkel tot de bevoegdheid van de jeugdparquetmagistraat behoren.

Op het niveau van de parketten-generaal is de rol voor de parketcriminologen ten slotte beperkt tot de ondersteuning van het expertisenetwerk jeugdbescherming. Zij werken met name niet concreet in de dossiers.

---

⁶ Art. 37bis §3 eerste lid Jeugdbeschermingswet.

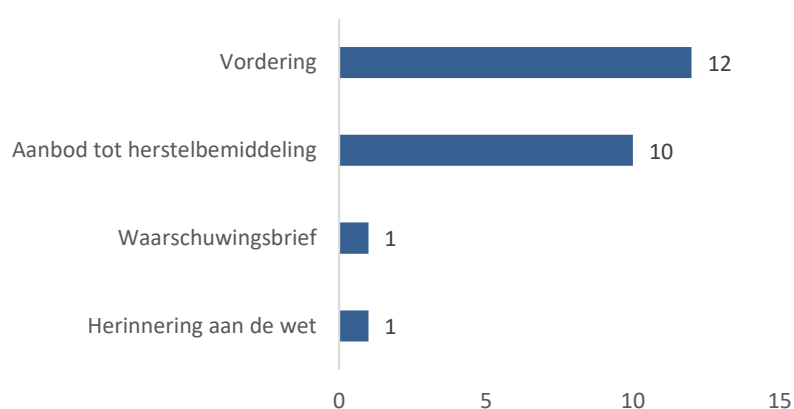

Hoofdstuk 3

Jeugdadvocaat

Het volgende onderdeel handelt over de bijstand van een jeugdadvocaat op parketniveau. Dit thema werd niet bevestigd bij de parketten-generaal.

Uit figuur 2 blijkt dat de jeugdadvocaat bijna altijd verwittigd werd bij een vordering. Slechts één respondent geeft aan niet te verwittigen. In tegenstelling tot bij een waarschuwingsbrief of herinnering aan de wet, werd de jeugdadvocaat ook door de meerderheid van de respondenten verwittigd bij een aanbod tot herstelbemiddeling. Een parketmagistraat duidt echter dat ze een advocaat verwittigden, maar dat ze zelden rechtstreeks contact hadden en weinig feedback kregen over het proces.

Figuur 2 'Werd de jeugdadvocaat verwittigd bij elke afhandelingsmodaliteit?' (frequentie, N = 14)

Indien de jeugdadvocaat aanwezig was op het parketniveau, geven twee respondenten aan zelden belang te hebben gehecht aan zijn of haar aanwezigheid, maar ook evenveel respondenten deden dat altijd (zie figuur 3).

Omdat je toch te maken hebt met een minderjarige die kwetsbaar is. Alleen al door zijn leeftijd en vaak ook door zijn thuissituatie moet die bijgestaan worden door een advocaat. (Participant 7)

De meerderheid van de respondenten geeft echter aan er soms belang aan gehecht te hebben (zie figuur 3). Die antwoordcategorie verantwoordden de meeste participanten door de beperkte afhandelingsmodaliteiten. Zo haalt één jeugdparquetmagistraat aan dat er bij een waarschuwingsbrief of een herinnering aan de wet geen rol weggelegd was voor de jeugdadvocaat. Daarbij werden in principe geen voorwaarden opgelegd of afspraken gemaakt, maar betrof het louter een schriftelijke of mondelinge verwittiging.⁷

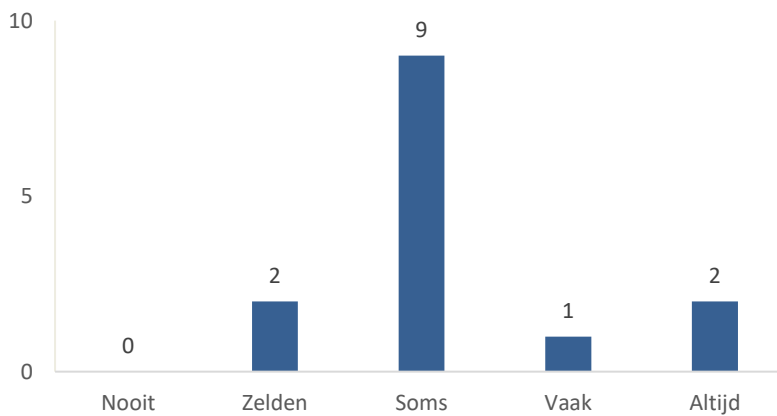
In belangrijke stappen van het traject moest die er absoluut bij zijn. Maar voor de stukjes die wij daar in konden wandelen vóór het nieuwe decreet, denk ik niet dat daar een kalf verdrongen is

---

⁷ Art. 45ter, eerste, tweede en derde lid Jeugdbeschermingswet.

als de advocaat er niet bij was, omdat we eigenlijk niet echt iets konden doen met die jongeren.
(Participant 3)

Uit de kwalitatieve interviews bleek echter dat er in de praktijk wel ‘afspraken’ werden gemaakt die de minderjarige moest nakomen (zie hoofdstuk 2). Eén participant deelt mee dat ze daarvoor veel kritiek en protest hadden gekregen, waardoor ze wel een jeugdadvocaat uitnodigden wanneer ze bepaalde projecten of extra-jurisdictionele handelingswijzen aan de jongeren oplegden. De meerderheid van de jeugdparquetmagistraten duidt het matig belang van de advocaat ook door te verwijzen naar de bepalingen rond Salduz III⁸ en Salduz IV⁹-verhoren¹⁰. Verschillende participanten geven namelijk aan dat de jeugdadvocaten daarbij een rol speelden door extra informatie te geven, te vertolken of opmerkingen te maken in het belang van de minderjarigen. Het parket werd dan via het proces-verbaal van de politiediensten op de hoogte gebracht van die kanttekeningen gemaakt door de jeugdadvocaat. Tot slot rapporteren drie participanten dat ze ook weinig (pro-)actieve inbreng van de jeugdadvocaten waarnamen. Het gebeurde volgens hen heel weinig dat hij een afhandelingsmogelijkheid suggereerde.

Figuur 3 'Ik hechtte belang aan de aanwezigheid van een jeugdadvocaat' (frequentie, N = 14)

Hoewel de meerderheid van de respondenten aangeeft soms belang te hebben gehecht aan de aanwezigheid van een jeugdadvocaat (zie figuur 3), werd er meer niet dan wel rekening gehouden met zijn of haar inbreng (zie figuur 4). Deze antwoordcategorie verantwoordden de participanten opnieuw door de beperkte afhandelingsmodaliteiten.

Zo haalt één jeugdparquetmagistraat bij wijze van voorbeeld aan dat de beslissing al genomen was wanneer de uitnodiging voor een herinnering aan de wet volgde. Achteraf werd het dossier in principe

⁸ Verhoren waarbij de minderjarige die niet van zijn vrijheid is benomen, ervan wordt verdacht als misdrijf omschreven feiten te hebben gepleegd waarvoor een vrijheidsstraf kan worden opgelegd.

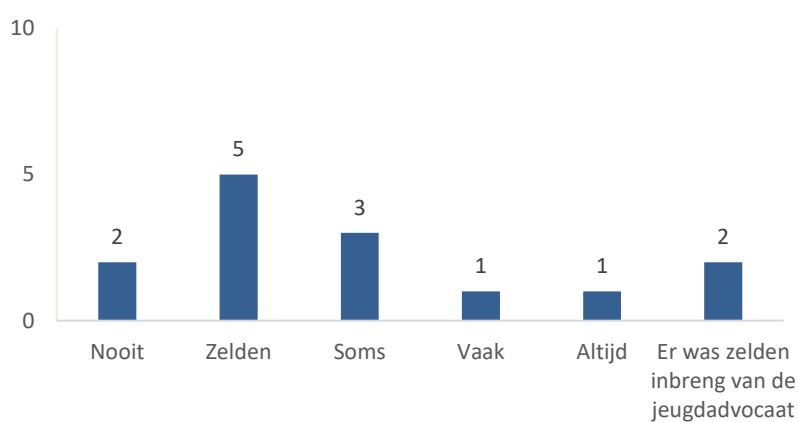
⁹ Verhoren waarbij de minderjarige die van zijn vrijheid is benomen, ervan wordt verdacht als misdrijf omschreven feiten te hebben gepleegd waarvoor een vrijheidsstraf kan worden opgelegd.

¹⁰ Omz. COL 11/2018 van het College van Procureurs-generaal bij de hoven van beroep van 16 augustus 2018 addendum 2 aan de omzendbrief COL 8/2011 betreffende de organisatie van recht op toegang tot een advocaat - situatie van de minderjarigen en de personen die ervan verdacht worden vóór de leeftijd van 18 jaar een als misdrijf omschreven feit gepleegd te hebben, 5.

afgesloten, waardoor voor de jeugdadvocaat geen rol was weggelegd. Een andere participant verwijst naar zijn autonomie.

Je was onafhankelijk van de jeugdadvocaten. Je nam gewoon je eigen beslissingen. Een andere beslissing nemen, omdat er een advocaat bij was ... Dat speelde eigenlijk geen rol bij mij.
(Participant 8)

Tot slot rapporteren drie participanten dat ze ook weinig (pro-)actieve inbreng van de jeugdadvocaten kregen waarmee rekening kon worden gehouden. Het gebeurde volgens hen heel weinig dat hij/zij een afhandelingsmogelijkheid suggereerde. Wanneer dat wel het geval was, verklaren enkele participanten het soms in acht te hebben genomen, namelijk indien het logisch en redelijk was wat de jeugdadvocaten vroegen. Zo gingen ze niet zomaar in op de vraag om te seponeren, maar werd het voorstel tot herstelbemiddeling wel in overweging genomen. Tot slot geeft slechts één respondent aan er altijd rekening mee gehouden te hebben (zie figuur 4).

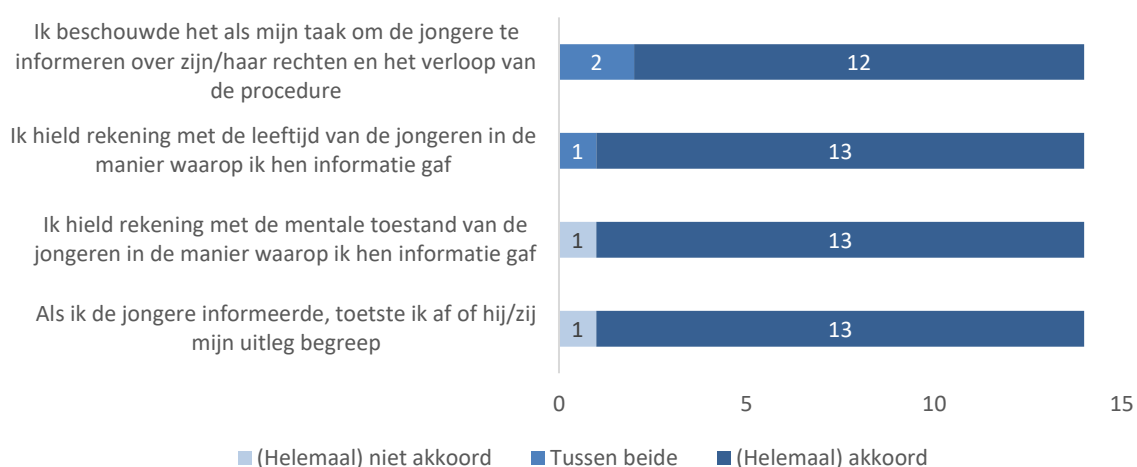
Figuur 4 'Ik hield rekening met de inbreng van een jeugdadvocaat bij mijn keuze van de afhandelingswijze' (frequentie, N = 14)

Hoofdstuk 4

Het informeren van jongeren over hun rechten en het verloop van de procedure

Het derde inhoudelijke thema peilt naar de mate waarin en de manier waarop de jongeren geïnformeerd werden over hun rechten en het verloop van de procedure. Dit thema werd niet bevraagd bij de parketten-generaal. Ten eerste werd gevraagd in welke mate de respondenten het als hun taak beschouwen om de jongeren hierover te informeren. Uit figuur 5 blijkt dat de overgrote meerderheid van de respondenten (helemaal) akkoord gaat dat dit tot hun takenpakket behoort.

Figuur 5 Informeren van jongeren (frequentie, N = 14)

Hoewel de meerderheid van de respondenten aangeeft het als hun taak te zien om de jongeren te informeren (zie figuur 5), werd dit tijdens de interviews enigszins genuanceerd door de beperkte afhandelingsmogelijkheden. Enkele participanten rapporteren dat ze weinig jongeren zagen, waardoor ze ook niet veel mogelijkheden hadden om actief te gaan informeren. Volgens enkele participanten was deze taak dan ook eerder weggelegd voor de jeugdadvocaat of de politiedienst in het kader van Salduz. Indien ze de minderjarigen wel uitnodigden, was dat veelal voor een herinnering aan de wet. Eén participant duidt daarbij dat hij niet veel rechten kon toelichten, aangezien het een loutere waarschuwing was waarna het dossier in principe werd afgesloten.¹¹ In de interviews is dieper ingegaan op welke informatie aan de minderjarigen werd gegeven. Zo werd uitgelegd waar ze waren, alsook hoe en waarom ze op het jeugdparket zijn terechtgekomen. Bij een oriënterend gesprek werden ook de mogelijke gevolgen overlopen en werd de boodschap gegeven dat de betrokken jeugdparketmagistraat zou beslissen wat er verder moest gebeuren. Meerdere van hen geven aan dat ze geen voorlezing deden van alle rechten. Er werden bijgevolg niet veel woorden aan besteed. Verschillende jeugdparketmagistraten benadrukken wel dat ze uitleg gaven wanneer de jongeren zelf informatie vroegen.

¹¹ In de praktijk ging het soms echter verder dan een loutere mondeling waarschuwing, aangezien er 'afspraken' werden gemaakt die de minderjarige moest nakomen (zie hoofdstuk 2).

Dat waren altijd dezelfde vragen: komt dat op mijn strafblad, gaat iemand dat weten als ik later een job zoek, wat gebeurt er als het slachtoffer niet wil meewerken aan een herstelbemiddeling? Daar kregen ze altijd onmiddellijk een antwoord op. (Participant 13-1)

Bij het geven van informatie is het ook belangrijk dat de jongeren begrijpen wat er gezegd wordt. In overeenstemming daarmee geven bijna alle jeugdparketmagistraten, zowel in het kwantitatieve als in het kwalitatieve luik, aan dat ze nagingen of de jongere begrepen had wat er was toegelicht. Om er in eerste instantie voor te zorgen dat hun boodschap verstaanbaar overkwam voor de jongeren, hielden ze bijna allemaal rekening met de mentale toestand en de leeftijd van de betrokken jongere. Er worden verscheidene manieren genoemd waarop de participanten zicht probeerden te krijgen op de capaciteiten van de minderjarigen. Zo begonnen enkelen hun contact met een algemeen gesprekje om na te gaan hoe de jongeren reageerden. Een andere benadrukt dat het belangrijk was om op voorhand de aanwezige informatie door te nemen, zodat hij op die manier reeds een inschatting van de toestand van de minderjarigen kon maken. Tot slot verwijzen sommige jeugdparketmagistraten ook naar een aanvoelen of mensenkennis waarmee ze de inschatting maakten.

Om zich ook daadwerkelijk verstaanbaar te maken, geven meerdere participanten aan dat ze zo goed mogelijk de taal van de jongere probeerden te spreken. Dat gebeurde door, bij wijze van voorbeeld, de procedure zonder juridisch taalgebruik te verduidelijken.

Je kon moeilijk zeggen dat we in de toekomst de jeugdrechter zouden vorderen om jeugdbeschermingsmaatregelen te treffen. Dan probeerde ik dat uit te leggen door het anders te verwoorden als 'indien je in de toekomst nog iets doet wat niet mag, dan gaan we met uw dossier naar de jeugdrechter en dan is de kans groot dat de jeugdrechter u een straf gaat opleggen.' Zo probeerde ik dat uit te leggen aan iemand van 12 of 13 jaar. Als dat iemand van 16 of 17 jaar was die ASO studeerde, dan kon ik dat anders uitleggen en probeerde ik dat anders te formuleren. (Participant 13-1)

Een andere participant geeft eveneens aan dat het omgekeerde dus ook gold voor oudere en/of mentaal sterke jongeren.

Je moest jongeren ook op hun waarde schatten hé. Ik vond dat je de maturiteit en de maturiteit die verwacht kon worden van die leeftijd, voor een stuk moest meenemen. (Participant 3)

Om na te gaan of de jongere de boodschap effectief begrepen had, geven vier jeugdparketmagistraten aan dat ze naar de lichaamstaal van de jongere keken. Verschillende participanten deden dit eveneens door te vragen om even te herhalen wat ze net hadden gezegd. Ook hier wordt door twee participanten de belangrijke rol van de jeugdadvocaat benadrukt; naar hen werd namelijk doorverwezen om de boodschap nogmaals over te brengen. Eén jeugdparketmagistraat geeft echter aan dat hij ervan uitging dat de minderjarige het begrepen had en dat hij dit dus niet aftoetste.

Wanneer de jongeren of de ouders/opvoedingsverantwoordelijken een andere taal spraken, deed één jeugdparketmagistraat hoe dan ook een beroep op een tolk. Acht andere jeugdparketmagistraten traden soms zelf op als vertaler, hoewel dat in principe niet mag, wanneer de jongere een taal sprak die hij wel machtig was (Frans of Engels). Indien het een andere taal was, deden zes van hen alsnog een beroep op een tolk. Er wordt in de interviews ook vaak aangegeven dat ze een beroep deden op een familielid of een buur als tussenpersoon. Volgens verschillende jeugdparketmagistraten moest hier echter voorzichtig mee worden omgesprongen. Vijf participanten rapporteren tot slot dat ze nooit beroep deden op tolken. Sommigen verduidelijken dat het louter uitzonderlijk voorkwam dat er geen

communicatie zonder officiële tolk mogelijk was, maar anderen zagen de taalbarrière als een te grote hindernis op het niveau van het OM.

In het kader van een herinnering aan de wet, denk in niet dat we al met tolken hebben gewerkt. Dat waren ook vaak opportuniteitsafwegingen die je dan deed hé. Woog het op om te wachten op een tolk voor iets waar dat je op vlak van de jeugdbescherming eigenlijk geen reactie ging geven? Die jongeren zagen wij dus nooit in het kader van een herinnering aan de wet. (Participant 14-2)

Als je geen goed gesprek kon voeren en al met een tolk moest beginnen, dan zag ik dat niet zitten. Dan was het rechtstreeks naar de jeugdrechtbank. (Participant 9)

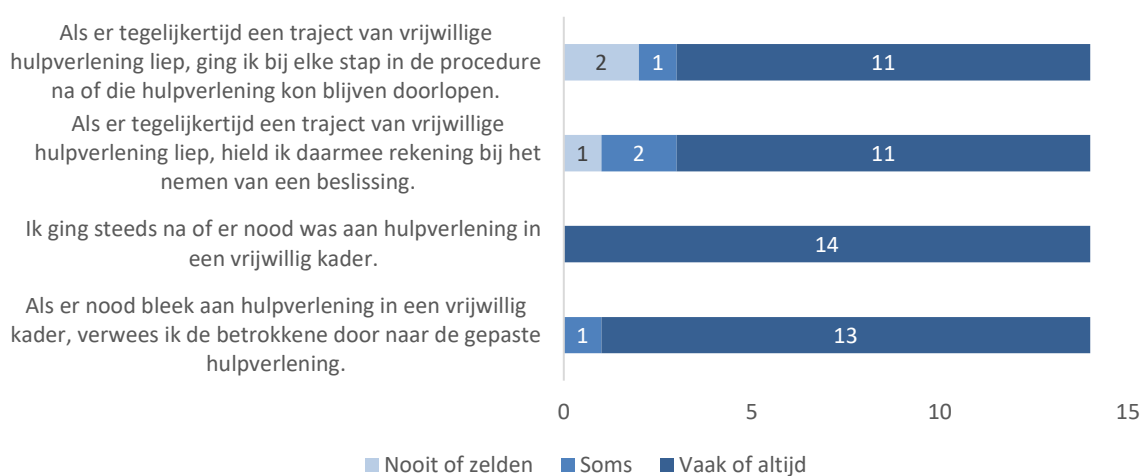

Hoofdstuk 5

Vrijwillige hulpverlening

Het vierde inhoudelijke thema polst aan de hand van vier stellingen naar de opstart van vrijwillige hulpverlening, dan wel naar het rekening houden met een lopend traject van vrijwillige hulpverlening. Ook dat thema werd niet bevraagd bij de parketten-generaal. Uit figuur 6 blijkt dat elf respondenten 'vaak' of 'altijd' nagingen of een traject van vrijwillige hulpverlening kon blijven doorlopen. In de daaropvolgende interviews geven vier jeugdparketmagistraten uitdrukkelijk aan dat ze verkozen, wanneer het mogelijk was, de hulpverlening in vrijwilligheid te houden.

Wij wilden niet al die jongeren bij een jeugdrechter krijgen. We hadden liever hulpverlening in vrijwilligheid, net zodat zij ermee aan de slag konden gaan. (Participant 5)

Figuur 6 Vrijwillige hulpverlening (frequentie, N = 14)

Met betrekking tot deze stellingen geven de meeste jeugdparketmagistraten tijdens de focusgroep aan dat ze steeds navroegen welke hulp er al liep. Ze toetsten dit af via de politie, als belangrijkste bron. Zij waren immers hun oren, ogen en neus op het terrein. Op die manier beschikten de jeugdparketmagistraten toch over enige achtergrondkennis van de jongere. Verschillende participanten stellen eveneens dat ze contact opnamen met het ondersteuningscentrum jeugdzorg (OCJ) of het vertrouwenscentrum kindermishandeling (VK). Vier van hen brengen bijkomend in dat sommige ouders of de jongeren zelf aangaven dat er hulpverlening liep. Het was dan ook belangrijk te weten welke problemen er waren en wat al lopende was. Enkele participanten vermelden vervolgens (rechtstreeks) contact met het centrum voor leerlingenbegeleiding (CLB) en artsen. Eén jeugdparketmagistraat duidt de burgerlijke dossiers van de familierechtbank tot slot ook aan als bron van informatie.

Dus in het kader van procedures ouderlijk gezag, omgangsrecht, dat hadden we natuurlijk ook nog allemaal hé. En het voordeel dat we met zo weinig waren, was dat we dat hier ook allemaal zelf deden. Ik deed ook burgerlijke zaken. Dat was een belangrijk element in onze jeugd dossiers hé. In de verhoren van de minderjarigen die gebeurden in het kader van onze burgerlijke dossiers, kwam er soms wel heel wat naar voor in verband met de thuissituatie of een vechtscheiding. Dat was een bijkomende bron. (Participant 11)

Eén respondent meent dat hij 'soms' naging welke hulp er al liep (zie figuur 6) en tijdens het interview verwijst hij hiervoor naar de verantwoordelijkheid die de sociale politie daarin kreeg. Hij nam bijgevolg enkel contact op met hulpverlening, indien hij door hen op de hoogte was gebracht.

We deden het eigenlijk niet constant in onze dossiers. Het was ook niet altijd geweten dat er al een traject was opgestart. Veel hing af van de kwaliteit van het proces-verbaal dat je binnenkreeg. De ene sociale dienst bij de politie ging dat al grondiger na dan de andere. (Participant 10)

Ten slotte rapporteren twee participanten dat ze zelden of nooit nagingen welke hulpverlening er al liep, waarvoor de werkdruk als reden wordt benoemd.

Naast het nagaan of er al vrijwillige hulpverlening liep, stelt bijna de helft van de participanten dat ze via het mozaïekdecreet¹² zelf even navroegen of dat in vrijwilligheid kon blijven. Wanneer die hulpverlening goed liep, werd daar ook mee verdergegaan, al dan niet in combinatie met een andere afhandelingsmodaliteit.

Als je een vordering nam, was het ook heel interessant om te zeggen dat er al een CLB mee bezig was met eigenlijk een heel mooi traject, maar dat er nog werk was aan weerbaarheid of drugs en we daarom vorderden.” (Participant 3)

In overeenstemming met de eerste stelling hield de grote meerderheid van de respondenten ook rekening met een lopend traject van vrijwillige hulpverlening bij het nemen van een beslissing (zie figuur 6). Op welke manier daarmee rekening werd gehouden, verschilde echter.

Als daar al hulpverlening liep, ik ga niet zeggen dat het een verzachtende omstandigheid was, maar ik had toch altijd een klein beetje meer compassie met die minderjarige. Die had dan al een rugzak, waardoor het plegen van feiten misschien evidenter was. Stel nu drugsgebruik in het kader van vrijwillige hulpverlening. Ga je een jongere die betrapt was met een joint altijd voor de jeugdrechter gaan leiden om van daaruit weer in te grijpen? Ik denk dat ook jongeren buiten het jeugdhulplandschap experimenteren. Ik keek dus naar hun rugzak.

Ah nee, als er hulpverlening lopende was en ze gingen toch weer over tot feiten, dan deed mij dat soms sneller beslissen tot een vordering. Er was hulpverlening, maar die hadden er klaarblijkelijk geen vat op of het was niet voldoende. Misschien moest het dan nog dwingender worden. (Participanten 14-2 en 14-3)

Eén jeugdparketmagistraat rapporteert echter dat hij zelden of nooit rekening hield met een traject van vrijwillige hulpverlening, waarvoor de beperkte afhandelingsmodaliteiten als reden wordt benoemd.

De zwaarste factor die zo'n traject kon doorkruisen, was een vordering, maar daar kon de sociale dienst van de jeugdrechtbank nog perfect aftoetsen wat verder kon lopen van die vrijwillige hulpverlening. Dus in die zin zag ik daar geen enkele hindernis in. Bemiddeling, ik zag ook niet hoe dat een vrijwillige hulpverlening zou hebben doorkruist. (Participant 12-2)

Figuur 6 geeft weer dat alle respondenten 'vaak' of 'altijd' nagingen of er nood was aan hulpverlening in een vrijwillig kader. Eveneens vrij gelijklopend met de voorgaande cijfers blijkt dat wanneer de nood aan vrijwillige hulpverlening geïdentificeerd was, bijna alle respondenten de betrokkenen 'altijd' of

---

¹² Art. 75 Decr.VI. 15 juli 2016 houdende diverse bepalingen betreffende het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, BS 18 augustus 2016.

'vaak' doorverwezen naar de gepaste hulpverlening. Alle respondenten meldden ook zelf aan bij gemandateerde voorzieningen. Uit de interviews blijkt dat er verschillende criteria werden gehanteerd om de inschatting inzake de nood aan vrijwillige hulpverlening te maken. Verscheidene jeugdparquetmagistraten benoemen namelijk ondermaatse materiële opvoedingsomstandigheden, slechte hygiëne/voeding/verzorging, moeilijk gedrag op school, schoolverzuim, weglopen, (gebrek aan) invulling vrije tijd, verslavingsproblematiek en een vechtscheiding als alarmbellen.

Uit de bevraging van dat thema kan opnieuw (zie hoofdstuk 2) worden afgeleid dat er, naast het feit *an sich*, nog vele andere factoren doorwogen bij de keuze van de afhandelingswijze.

Zeker in de helft van de gevallen schulde er een VOS achter een MOF. (Participant 10)

Of er dan een gevolg voor MOF of VOS moest komen, was volgens de jeugdparquetmagistraten steeds een moeilijke afweging. De uiteindelijke doelstelling bepaalde tenslotte of de feiten werden aangepakt, dan wel op de VOS werd gewerkt.

Er was een MOF, maar er was eigenlijk eerder ondersteuning voor de minderjarige en zijn context op het thuisfront nodig waardoor het revolteren, het rebelleren of wat dan ook zo opgelost zou geraken. We hebben hier via een instelling een tijdelijk dagcentrum gehad voor minderjarigen, waar zij hun huiswerk na school konden maken en zodanig niet op straat liepen. Dat was in het kader van een VOS. Dus oriënteerde we het dossier naar een VOS om hen daar op te vangen, en ik moet zeggen dat het wel goed werkte. (Participant 11)

Bijna de helft van de participanten vertellen tot slot dat jeugdrechters soms vroegen aan het parket om een VOS specifiek als een MOF te vorderen. De jeugdparquetmagistraat moest dan met name een proces-verbaal voor een MOF vragen. Op die manier konden de jeugdrechters de zaak richting een bepaalde gewenste oplossing sturen, bijvoorbeeld plaatsing in een For-K¹³. Hoewel de meeste participanten enkel duiden waarom dit werd gevraagd, noemen twee jeugdparquetmagistraten dit systeem verwerpelijk.

Moeilijk evenwicht. Ik geloof er wel in dat een MOF-dossier een etiket gaf aan de jongere. Maar ik begreep dan ook dat die MOF nodig was voor een speciale setting en dat die speciale setting ook wel goed was. Maar ik vond dat toch niet evident. Moeilijk. Dat gaf soms spanningen. Je werd dan eigenlijk echt soms onder druk gezet, terwijl ook onze beleidsnota voorschreef niet te vorderen. Ik heb het al gehad dat men eigenlijk een MOF-vordering vroeg wanneer een meisje in gedwongen opname zichzelf iets wilde aandoen met een mes. Toen iemand van de begeleiding het mes wilde afnemen, werd die gekwetst. Dat was voor mij geen dreiging met een wapen. Je moet ook nog een beetje correct blijven hé. (Participant 7)

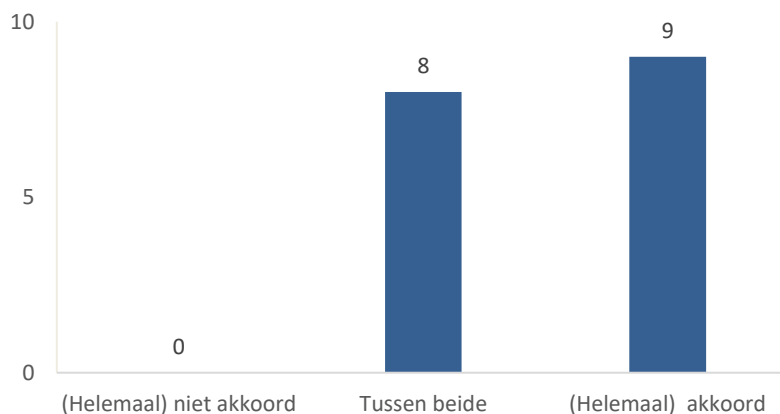
¹³ Art. 37, § 2, 11° Jeugdbeschermingswet: plaatsing in een gesloten afdeling van een jeugdpsychiatrische dienst is enkel mogelijk met toepassing van de wet van 26 juni 1990 betreffende de bescherming van de persoon van de geesteszieke, overeenkomstig artikel 43 Jeugdbeschermingswet.

Hoofdstuk 6

Het aanspreken van jongeren op de gepleegde feiten

Het volgende onderdeel handelt over het aanspreken van de jongeren op de gepleegde feiten. Uit figuur 7 blijkt dat negen respondenten aangeven (helemaal) akkoord te gaan met de stelling dat ze jongeren over het algemeen verantwoordelijk achtten voor wat ze gedaan hadden. De acht andere respondenten geven aan het niet helemaal eens, maar het ook niet helemaal oneens met die stelling te zijn.

Figuur 7 'Jongeren waren over het algemeen verantwoordelijk voor wat ze gedaan hadden' (frequentie, N = 17)

In de interviews werd aan de jeugdparquetmagistraten gevraagd wat zij concreet begrepen onder het begrip verantwoordelijkheid voor de gepleegde feiten. Hoewel één participant aangeeft dat hij minderjarige daders eerder als slachtoffer van een bepaalde context - die de verantwoordelijkheid draagt - beschouwde, benoemen bijna de helft van de jeugdparquetmagistraten erkenning van de feiten en schuldinzicht in hun antwoord.

Ik denk het inzien dat daar iets gebeurd is dat niet kon. En dat ze durfden zeggen 'Ja, dat is zo. Ja, ik ben bereid om dat te laten zien'. Dat was voor mij verantwoordelijkheid nemen. (Participant 3)

Verschillende participanten vinden dat belangrijk opdat de jongeren zich in het algemeen bewust werden van het verschil tussen goed en kwaad, dat ze eigenlijk reeds van jonge leeftijd geacht werden te kennen. Anderzijds koppelen ze dat ook aan de bewustwording over de impact van de specifieke gepleegde feiten. Vanaf dat moment kon namelijk aan die gevolgen worden gewerkt (zie hoofdstuk 7).

Voor mij was verantwoordelijkheid zich realiseren van wat je gedaan had, zich realiseren van de gevolgen die er waren en hoe jij als dader die gevolgen of die daden niet kon wegvagen, maar hoe je die kon neutraliseren of verzachten of de meest nadelige gevolgen daarvan kon oplossen. Dus wat als compensatie gegeven kon worden. 'Restorative justice'. (Participant 1)

Verantwoordelijkheid bestaat dus voor een groot deel uit het besef van de feiten, waardoor mentaliteits- en gedragswijziging kan volgen. Het doel van responsabilisering was volgens enkele jeugdparketmagistraten dan ook dat jongeren geen nieuwe feiten meer zouden plegen.

Hoewel de meerderheid van de respondenten de jongeren verantwoordelijk achtte voor wat ze gedaan hadden (zie figuur 7), wordt in de interviews ook geduid op het maatwerk bij het omgaan met de verantwoordelijkheid van de jongeren. Verantwoordelijkheid kon verschillen van dossier tot dossier en werd gekoppeld aan leeftijd, mentale toestand, aard van de feiten, context en druk van *peers*.

Over de invloed van leeftijd en mentale toestand is er weinig discussie tussen de jeugdparketmagistraten. De volgende quote is een mooie illustratie van de quasi-unanieme visie daaromtrent:

Ja, leeftijd speelde uiteraard een rol, omdat je de emotionele rijping van een kind van zes niet kon vergelijken met iemand van twaalf. En iemand van twaalf kon je niet vergelijken met iemand van vijftien. Wat dat niet wilde zeggen, vind ik, dat je die bewustwording niet kon doen op het moment dat er iets gebeurde. Het had natuurlijk daarenboven heel veel te maken met minderjarigen die geen normale intelligentie hebben hé. Dat speelde dan ook weer een rol. (Participant 8)

Er zijn slechts enkele participanten die menen dat een jonge leeftijd of beperkte cognitieve vaardigheden niet zozeer tot minder verantwoordelijkheid leidden. Belangrijk was wel dat deze verantwoordelijkheid van de jongeren op hun (taal)niveau werd uitgelegd, dat zij overigens als een zachtere manier omschrijven.

Ook over de aard van de feiten geven vrijwel alle participanten aan dat de ernst en de gevolgen in rekening werden gebracht. Hoe zwaarder de feiten, hoe duidelijker namelijk het verschil tussen goed en kwaad waarnaar verwezen werd bij de definiëring van het begrip verantwoordelijkheid voor de gepleegde feiten. Eén jeugdparketmagistraat differentieerde niet naargelang de ernst; jongeren dienden zich immers verantwoordelijk te voelen voor elke daad, van het kleinste tot het zwaarste feit.

Omtrent druk van *peers* zijn de meningen verdeeld. Bij feiten in groep zijn er steeds een aantal leiders met enkele volgelingen, waardoor de mate van verantwoordelijkheid mogelijks verschilde.

De verantwoordelijkheid van een meeloper was van een compleet andere orde: ik had hier niet moeten (bij)zijn, ik had ze ervan moeten afhouden, ik had mij bewust moeten zijn van het van het feit dat ik naar het slachtoffer toe ook een bedreiging uitmaakte, dat soort dingen hé. Dat is toch nog iets anders dan iemand die zelf al de plannen heeft gemaakt en heel bewust een bepaalde beslissing heeft genomen. Die verantwoordelijkheid ligt anders hé. (Participant 2)

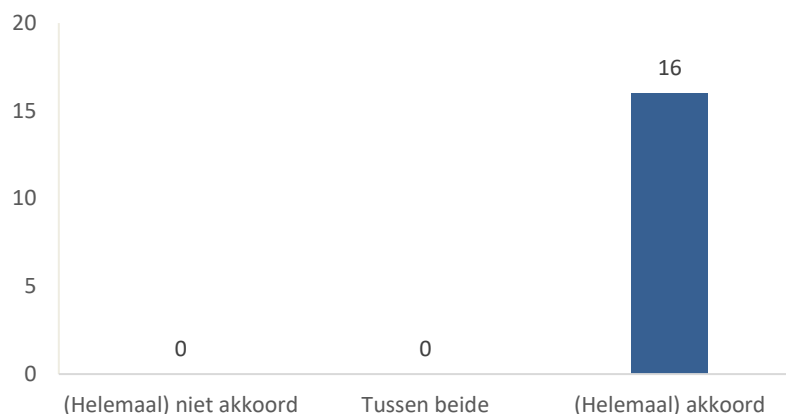
De meelopers zijn er ook iedere keer bij en zij zijn ook niet op het goede pad. Zo heel veel verschil maakte ik daar niet in. (Participant 9)

Waar ongeveer de helft van de jeugdparketmagistraten meer verantwoordelijkheid legde bij de aanstokers, maakte de andere helft hier weinig tot geen onderscheid in.

Tot slot koppelen drie participanten de context waarbinnen jongeren opgroeiden ook nog aan het concept verantwoordelijkheid voor de gepleegde feiten. Schrijnende situaties en omstandigheden

namen de verantwoordelijkheid van de jongere zelf niet per se weg, maar die rugzak speelde wel mee in de beoordeling.

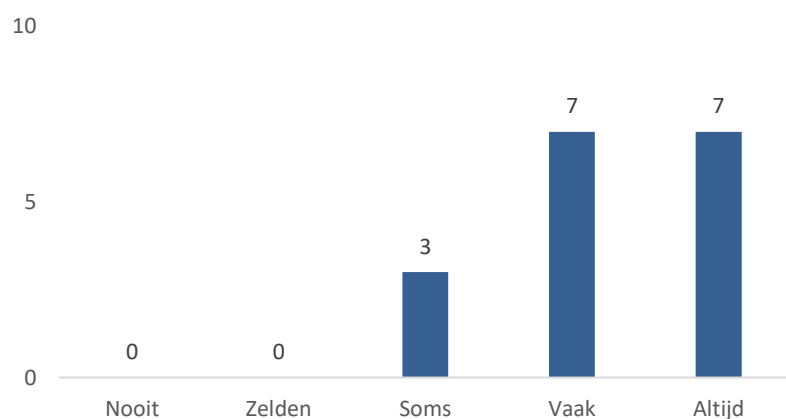
Kortom, uit de vraag naar definiëring kan worden afgeleid dat het paraplubegrip verantwoordelijkheid voor de gepleegde feiten op zijn beurt verscheidene uit te klaren elementen omvat en dat verschillende factoren op een soms andere wijze daarmee in verband worden gebracht.

Figuur 8 'Ik beschouwde het als mijn taak om de jongere aan te spreken over de feiten die hij/zij gepleegd heeft' (frequentie, N = 16)

Alle respondenten geven ook aan dat ze het als hun taak zagen om de jongeren aan te spreken over de gepleegde feiten (zie figuur 8).

Het eerste wat dat je deed als iemand, als iets fout liep, was een minderjarige aanspreken op zijn gedrag. (Participant 2)

Figuur 9 'Ik sprak de jongere aan over de feiten die hij/zij gepleegd heeft' (frequentie, N = 17)

Er zijn echter maar zeven respondenten die de jongeren hier dan ook altijd op aanspraken (zie figuur 9). Aangezien de jeugdparquetmagistraten weinig jongeren zagen (zie hoofdstuk 4), hadden ze niet veel mogelijkheden om hen daadwerkelijk mondeling aan te spreken over de gepleegde feiten. Verschillende participanten gaven de politiediensten dan ook, per kantschrift of telefonisch, de opdracht om bij het verhoor de sterke arm der wet te zijn. Daarnaast gingen twee participanten op zoek naar alternatieven om jongeren alsnog aan te spreken op hun gedrag. Zo vroegen zij - meestal via de politiediensten - aan

de ouders, de school en eventueel de jeugdadvocaat om vanuit hun hoedanigheid ook opvoedkundig te wijzen op verantwoordelijkheid.

Ze hadden dus zelf enkel binnen een herinnering aan de wet¹⁴ (al dan niet met extralegale ‘afspraken’) of een oriënterend gesprek de gelegenheid om de jongeren verbaal te waarschuwen dat hun daden wettelijk niet door de beugel konden.

Enkele jeugdparketmagistraten verwijzen eveneens naar de waarschuwingsbrief¹⁵ waarin ze schreven dat ze kennis hadden genomen van de feiten, dat ze van oordeel waren dat die feiten ten laste van de minderjarige vaststonden en dat ze erop rekenden dat het niet meer opnieuw zou gebeuren.

De participanten probeerden het begrip verantwoordelijkheid in de gesprekken concreet te maken, bijvoorbeeld door de bril van de jongere op te zetten en van daaruit de gepleegde feiten te verduidelijken.

“Wat zou jij ervan vinden als jouw mama op straat loopt en er is zo een onnozele – zo zei ik dat soms hé – zo een onnozele die de handtas van je mama aftrekt en je mama valt? Wat zou jij dan doen? Hoe zou jij dan reageren?” Ik koppelde de feiten terug naar hun privésituatie.
(Participant 1)

“Stel u nu eens voor dat u gsm wordt afgepakt of dat jij slaag krijgt van iemand, zou jij dat plezant vinden?!” Dus op die manier probeerde ik hun dat een beetje mee te geven.
(Participant 13-1)

Daarnaast wezen verschillende jeugdparketmagistraten de minderjarige op hun verantwoordelijkheid, door mee te delen dat zij een zwaardere straf zouden krijgen indien zij meerderjarig waren. Deze manieren dwong de jongeren tot zelfreflectie.

---

¹⁴ Art. 45ter, derde lid Jeugdbeschermingswet.

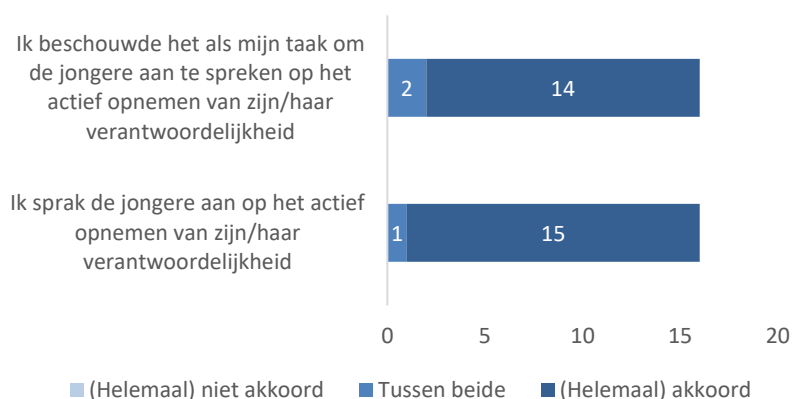
¹⁵ Art. 45ter, eerste lid Jeugdbeschermingswet.

Hoofdstuk 7

Het aanspreken van jongeren op het actief opnemen van verantwoordelijkheid voor de gepleegde feiten

De volgende figuren geven weer hoe de respondenten omgingen met het aanspreken van de minderjarigen op het actief opnemen van hun verantwoordelijkheid voor de gepleegde feiten. Uit figuur 10 blijkt dat veertien respondenten het als hun taak beschouwden om de jongeren hierop aan te spreken. Gelijktijdig met deze uitkomst geven deze respondenten ook aan dit daadwerkelijk gedaan te hebben.

Figuur 10 De jongere aanspreken op het actief opnemen van zijn/haar verantwoordelijkheid (frequentie, N = 16¹⁶)

Ook de participanten expliciteren tijdens de interviews dat ze de jongeren aanspraken op het actief opnemen van hun verantwoordelijkheid naar de feiten toe. Binnen een herinnering aan de wet (al dan niet met extralegale afspraken) of een oriënterend gesprek vroegen enkele jeugdparquetmagistraten om na te denken wat hij wilde doen en drongen ze aan op een schaderegeling. Dat dwong, volgens één jeugdparquetmagistraat, de jongere om concreet te stellen wat hij ging doen om de daden op een bepaalde manier – desnoods symbolisch – te herstellen. Naast deze specifieke vragen was op parketniveau enkel het voorstel tot herstelbemiddeling¹⁷ beschikbaar als afhandelingsmogelijkheid waarbinnen een jongere actief herstel kon uitwerken met gespecialiseerde begeleiding. Verschillende participanten schreven de inhoudelijke uitwerking van het actief verantwoordelijkheid opnemen toe aan de HCA-diensten die instonden voor die begeleiding, de jeugdadvocaat en de ouders/opvoedingsverantwoordelijken. Vele participanten lazen in de bemiddelingsovereenkomsten voorbeelden van manieren om actief verantwoordelijkheid op te nemen: verontschuldigen aanbieden, de schade letterlijk repareren (bv. bij vandalisme), vrijwilligerswerk doen (eventueel via het provinciaal vereffeningsfonds), het slachtoffer met rust laten, geen nieuwe feiten meer plegen, zakgeld

¹⁶ Eén jeugdparquetmagistraat liet deze vragen onbeantwoord, waardoor N = 16.

¹⁷ Art. 45quater Jeugdbeschermingswet; Samenwerkingsakkoord Herstelrechtelijk Aanbod.

afgeven of vakantiewerk zoeken om de financiële schade te vergoeden, klusjes thuis doen voor het feit dat de ouders als burgerlijk aansprakelijke zijn benaderd enzovoort.

De meerderheid van de jeugdparquetmagistraten lichtten de bevoegde HCA-dienst meestal via brief of elektronische post in. Er waren ook enkele jeugdparketten die een lokaal hadden voorzien waar alle dossiers voor de betrokken HCA-dienst werden gelegd, waarvan een medewerker wekelijks kwam kijken welke doorverwijzingen er waren binnengekomen. Het eigenlijke voorstel tot herstelbemiddeling voor de jongeren, ouders/opvoedingsverantwoordelijken en het slachtoffer gebeurde schriftelijk door het parket zelf of door de bemiddelingsdienst die daarvoor een mandaat kreeg van de jeugdparquetmagistraat. Bij de officiële brief werd een folder toegevoegd met informatie over het bemiddelingsproces en met de nodige contactgegevens van de bevoegde bemiddelingsdienst. Daar kon men ook terecht met vragen.

Hoewel een aanbod tot herstelbemiddeling vaak gecombineerd werd met een andere afhandelingsmodaliteit, was het voor één participant een volwaardige aparte afhandelingswijze.

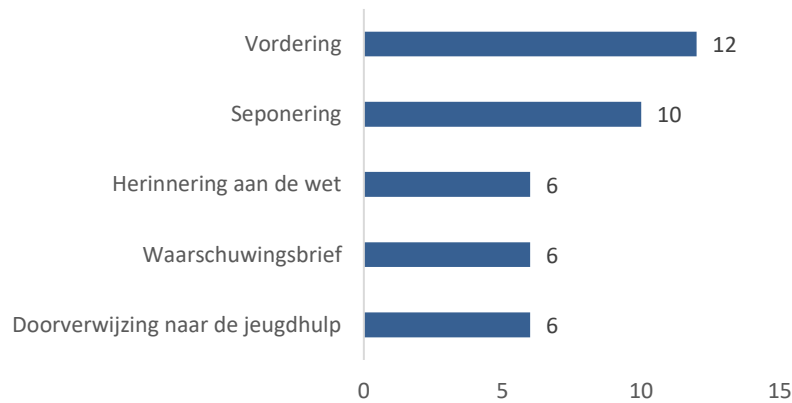
Bij vordering hebben we dat heel zelden gedaan. De jeugdrechter kon het dan nog altijd voorstellen. Waren de feiten wat minder, dan deed je een herinnering aan de wet of een waarschuwingsbrief. Herstelbemiddeling was bij ons heel duidelijk géén aanhangselje bij iets anders. (Participant 3)

Of de respondenten ook een aanbod tot herstelbemiddeling deden, varieerde naargelang de afhandelingsmodaliteit (zie figuur 11). De respondenten konden meerdere antwoordmogelijkheden aanduiden. Deze vraag werd niet voorgelegd aan de parketten-generaal. Vooreerst blijkt dat een aanbod tot herstelbemiddeling het meest werd gecombineerd met een vordering.¹⁸ Daarnaast gaven tien respondenten aan het aanbod ook telkens gedaan te hebben bij seponering. Verder stelden iets minder dan de helft van de jeugdparquetmagistraten herstelbemiddeling voor bij een herinnering aan de wet, een waarschuwingsbrief of een doorverwijzing naar de jeugdhulp. Of het aanbod prioritair dan wel parallel werd gedaan, verschilde van participant tot participant.

Voor mij was herstelbemiddeling een parallel systeem. Dat had niets te maken met de andere beslissing. Voor mij, ik bekeek dat echt los van elkaar. Sommige collega's stelden herstelbemiddeling voor en wachtten dan wat het opleverde om te besluiten of ze alsnog gingen vorderen. Sorry, als ik besloot om te seponeren, dan gaf ik het aanbod voor herstelbemiddeling, maar wat daar uitkwam, I don't give a puntje puntje puntje. Lukte dat, des te beter. Lukte dat niet, oké maar dat ging mijn beslissing tot seponering, herinnering aan de wet of waarschuwingsbrief niet veranderen. Als ik wilde vorderen, dan vorderde ik. En dan ging ik tegelijkertijd ook die herstelbemiddeling doen. Maar het ene hing los van het andere. (Participant 1)

---

¹⁸ Een hypothetische verklaring hiervoor is dat de afwezigheid van motivering om een dossier al dan niet te oriënteren naar een bemiddelingsprocedure, tot gevolg had dat de zaak niet regelmatig aanhangig was gemaakt bij de jeugdrechter of jeugdrechtbank (Put, 2015, p. 196).

Figuur 11 'Stelde u over het algemeen ook herstelbemiddeling (indien aan de voorwaarden voldaan) voor bij...' (frequentie, N = 14)

De jeugdparketmagistraat kon een voorstel van herstelbemiddeling doen zodra een slachtoffer was geïdentificeerd.¹⁹ Bepaalde drugsfeiten, waarbij niet aan die voorwaarde werd voldaan, vielen daar dus buiten. Eén participant gaf aan geen enkel dossier, mits aanwezigheid van een slachtoffer, te hebben uitgesloten van herstelbemiddeling.

Nee, want wij konden ons nooit in de plaats stellen van een slachtoffer of een dader. Je kon niet zomaar zeggen 'Ik doe geen aanbod, want het gaat om dat feit'. Dat ging niet. (Participant 5)

Indien de voorwaarde was vervuld, werd het aanbod evenwel niet altijd opportuun geacht door de meerderheid van de participanten. Volgens vier jeugdparketmagistraten kon er niet worden nagedacht over het opnemen van verantwoordelijkheid in het geval een jongere ontkende wat er gebeurd was. Enkel vanaf het moment dat de jongere zich bewust was dat hij of zij instond voor de gepleegde feiten en de gevolgen daarvan, kon actief met de jongeren gewerkt worden rond verantwoordelijkheid. Ook omgekeerd speelde de houding van het slachtoffer een rol. Wanneer de schade-eis buitensporig was, had de alternatieve afhandeling immers weinig kans op succes. Drie jeugdparketmagistraten geven verder aan dat ze geen aanbod tot herstelbemiddeling deden in zedenzaken, aangezien ze dat moeilijk vonden wat betreft de morele schade ten aanzien van het slachtoffer. Daarmee samenhangend zeggen twee participanten meer algemeen dat ze zware dossiers niet doorverwezen.

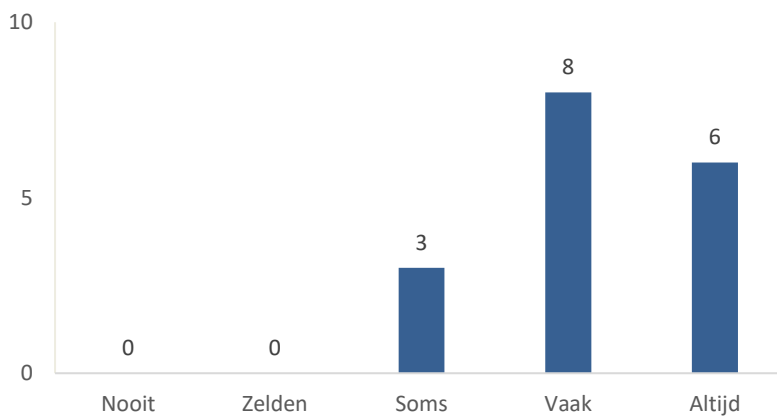
Ik maakte de vergelijking met meerderjarigen, dan met bemiddeling in strafzaken of minnelijke schikking. Dat mocht je ook niet opleggen wanneer de gewelddaden en de fysieke letsels te groot waren.

Ik denk dat de maatschappij ergens soms ook van ons verwachtte dat, wanneer iets dusdanig erg was, je er mee naar een rechtbank ging. Desnoods om hetzelfde te kunnen bereiken als wat je buitengerechtelijk deed, maar ook om te tonen aan uw slachtoffer dat wij het wel belangrijk vonden. (Participant 14-2)

¹⁹ Art. 45quater, § 1, 3° Jeugdbeschermingswet.

Omgekeerd duidt één jeugdparquetmagistraat dat hij herstelbemiddeling niet aanbood voor zeer kleine feiten. Ook recidive en complexe schadegevallen weerhielden verschillende participanten om de bemiddelingsdienst in te schakelen. Verder werden reeds genomen initiatieven door bijvoorbeeld de school of de gemeente als equivalent gezien, waardoor er geen voorstel tot herstelbemiddeling meer volgde. Tot slot vergden intrafamiliale feiten, volgens enkele participanten, ook beter een andere aanpak.

Er waren wel andere middelen van hulpverlening die voor herstel binnen de familie konden zorgen. Ik weet ook niet of herstelbemiddeling kon werken als de burgerlijke aansprakelijke van de jongere dezelfde is als de burgerlijke aansprakelijke van het slachtoffer of het slachtoffer zelf. Dan werd het ook niet gedaan en werd het geformuleerd als niet opportuun gelet op de familiale context. (Participant 2)

Figuur 12 'Bij de afhandeling hield ik rekening met de positie van het slachtoffer' (frequentie, N = 17)

Respectievelijk acht en zes respondenten geven aan dat ze 'vaak' of 'altijd' rekening hielden met de positie van het slachtoffer (zie figuur 12). Concreet deden zij dat door hen correct te informeren, herstelbemiddeling aan te bieden of de jeugdrechter te vorderen bij ernstige feiten of grote schadebedragen.

Het aanbod tot herstelbemiddeling, ja, dat is ook wel het feit dat je daar rekening mee houdt hé. De kans geven aan het slachtoffer van 'je mag erop ingaan of niet'. Er werd, naargelang de schade en de ernst van de feiten, gedacht om het al dan niet te dagvaarden. Dus ja, naar tegemoetkoming van het slachtoffer hé. (Participant 10)

Ook de parketten-generaal hielden rekening met de positie van het slachtoffer bij de overweging om al dan niet beroep aan te tekenen.

In het geval van een vrijspraak moesten zij mij laten weten als er een belangrijke schade, een belangrijke burgerlijke partij was. Dan moesten zij mij het laten weten om te zien of er dan toch niet op één of andere manier redenen waren om hoger beroep aan te tekenen. Wij hebben gevorderd, burgerlijke partij heeft zich gesteld en er volgde een vrijspraak. Dat is heel drastisch, ook naar het slachtoffer toe. De burgerlijke partij kon ook in beroep gaan, maar de ervaring leert ons dat ze dat niet altijd deden, het kostte ook geld hé. Dat gebeurde niet zo veel hé, stelde ik vast.

Er werd ook op de omgekeerde manier rekening gehouden met de houding van het slachtoffer. Uitlokking of weigering van medewerking aan herstelbemiddeling²⁰ konden volgens enkele jeugdparquetmagistraten immers een reden zijn om te seponeren.

Er zijn ook drie respondenten die aangeven dat ze 'soms' rekening hielden met de positie van het slachtoffer (zie figuur 12), aangezien vooral naar de persoonlijkheid van de jongere, de leefomgeving en de context werd gekeken.

Wij zagen wel aan dat het slachtoffer een schade had, maar soms vonden wij het niet opportuun om in dat dossier verdere stappen te zetten en gingen wij alsnog seponeren. Ook al was dat misschien vijf dagen of een week arbeidsongeschiktheid voor het slachtoffer. Omdat wij gelet op de context van de feiten en de context of de persoon van de minderjarige van mening waren dat het niet opportuun was om een MOF-vordering te nemen. Dus in de eerste plaats gingen wij eigenlijk altijd kijken naar de minderjarige verdachte en zijn context, en welke reactie wij daarop moesten geven vanuit effectief dat jeugdbeschermingsmodel. En wij gingen het slachtoffer pas later in de lijn bekijken. (Participant 5)

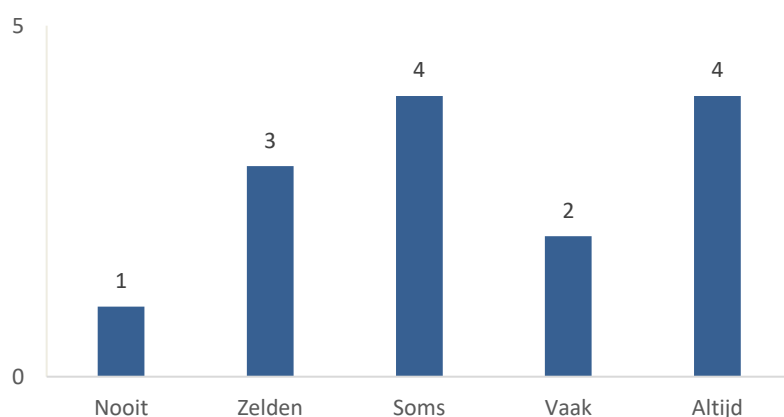
²⁰ Wanneer de partijen geen akkoord hebben bereikt, zou de jeugdparquetmagistraat echter enkel worden ingelicht via een (zeer) bondig verslag met de loutere mededeling dat de herstelbemiddeling geen aanvang had genomen of geen resultaat had opgeleverd (Put, 2015, p. 195).

Hoofdstuk 8

Het betrekken van de ouder(s) bij de keuze van afhandelingswijze

Onderstaande figuur 13 geeft weer in welke mate de ouder(s) of opvoedingsverantwoordelijke(frequentie, N) betrokken werden bij de keuze van afhandelingswijze. Dit thema werd niet bevraagd bij de parketten-generaal. De antwoorden lopen uit elkaar. Vier respondenten geven aan dat ze 'altijd' betrokken werden, maar evenveel geven aan ze 'soms' betrokken werden. Eén respondent geeft ook aan dat ze 'nooit' betrokken werden.

Figuur 13 'Ik betrok de ouders/opvoedingsverantwoordelijken, zo mogelijk, actief bij de keuze van de afhandelingswijze' (frequentie, N = 14)

Hoewel de meerderheid van de jeugdparquetmagistraten zich voornamelijk toespitsten op de dader, speelde voor velen de context van de jongeren ook een (belangrijke) rol in de keuze van afhandelingswijze (zie hoofdstuk 2). Vaak was het volgens hen een algemeen gegeven dat ouders of opvoedingsverantwoordelijken te weinig betrokkenheid in de opvoeding toonden. Ze toetsten dit meestal af via de politie, als belangrijkste bron, of voerden soms zelf een oriënterend gesprek met de ouders. Er werd geluisterd naar hun inbreng en hun draagkracht werd beoordeeld. Wanneer bleek dat de context van de jongere onvoldoende ondersteuning bood, pasten sommige jeugdparquetmagistraten hun keuze van afhandelingswijze aan.

In die zin was het aftoetsen hoe ouders stonden ten aanzien van de feiten die hun zoon of dochter had gepleegd. Als wij geconfronteerd werden met onverschillige ouders die het eigenlijk maar normaal vonden dat hun zoon of dochter bepaalde feiten pleegt, dan ging dat een impact hebben op onze afhandelingsmethode. Dan waren wij alert voor het feit dat er mogelijks nog recidive zou komen, want de ouders hadden totaal geen wens om gezag op hun kinderen uit te oefenen. Waar je daarentegen een bepaald dossier had waarin je merkte uit de info die je telefonisch of vanuit politie binnenkreeg, dat de ouders zelf enorm geschrokken waren van de daden, dat zij zelf in die zin actief wilden meewerken aan een herstel naar het slachtoffer, of aan een huisarrest of aan het afnemen van gsm. Ja, dan ging dat natuurlijk ook een impact hebben op mijn afhandelingsmethode. En kon dat betekenen dat ik eenzelfde dossier gepleegd door eenzelfde minderjarige, dezelfde feiten, maar ouders onverschillig, ging vorderen voor een jeugdrechter bij wijze van spreken. Om dan hetzelfde dossier met eenzelfde minderjarige, maar

met ouders die enorm geschrokken waren en hun verantwoordelijkheid opnamen misschien gewoon seponeerde. Dus in die zin woog de rol van de ouders enorm door in onze dossiers.
(Participant 5)

Verskillende types van ouders leidden zo tot verschillende types van antwoorden op de gepleegde feiten door de jongeren. Het is dus doorslaggevend in de beslissing van de jeugdparquetmagistraat of de ouders afwezig dan wel betrokken waren bij hun zoon of dochter. Kortom, de pedagogische vaardigheden van de ouders werden in rekening gebracht bij het nemen van een beslissing. Ouders bepaalden, volgens enkele jeugdparquetmagistraten, voor een groot deel hoe er recht werd gesproken over hun kind. Het kon immers zijn dat jongeren die gelijkaardige feiten hadden gepleegd, toch totaal anders werden afgehandeld op basis van hun thuiscontext.

De ouders/opvoedingsverantwoordelijken werden ook nadien betrokken bij de beperkte afhandelingsmogelijkheden. Zo werd er een kopie van de waarschuwingsbrief bezorgd aan de ouders of is het bemiddelingsvoorstel ook aan hen gericht. Tot slot werden de ouders voor een herinnering aan de wet eveneens opgeroepen. Eén van de jeugdparquetmagistraten geeft aan dat hij de ouders op dat moment ook aansprak op hun verantwoordelijkheid, ook al hebben ze de feiten niet gepleegd. Dan kon onder meer gevraagd worden welke afspraken ze ondertussen met hun zoon of dochter hadden gemaakt.

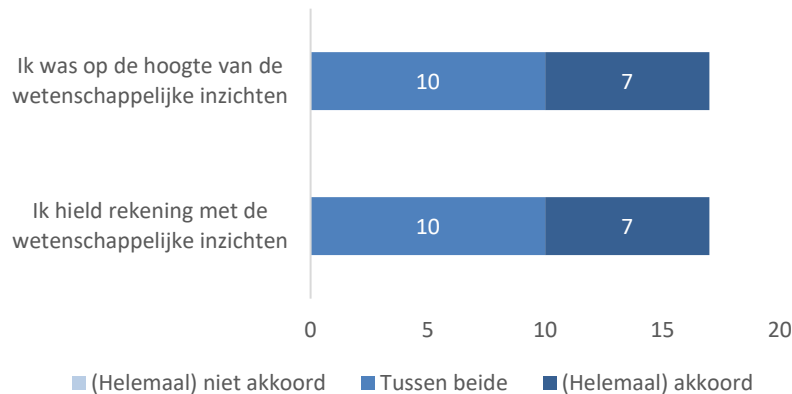
Want het gerecht was niet de enige die aan de slag moest gaan met normen hé. (Participant 11)

Hoofdstuk 9

Wetenschappelijke inzichten over de praktijk van het jeugdrecht

Het voorlaatste onderdeel van de vragenlijst brengt in beeld in welke mate de respondenten op de hoogte waren van de wetenschappelijke inzichten over de impact en de effecten van de verschillende antwoorden en de mate waarin de respondenten hier rekening mee hielden. De meerderheid positioneert zich voor de twee stellingen 'tussen beide'.

Figuur 14 Wetenschappelijke inzichten (frequentie, N = 17)

De meerderheid van de jeugdparquetmagistraten vindt dat ze niet genoeg op de hoogte waren van de wetenschappelijke inzichten en zouden het interessant vinden om daarover meer te weten. Twee participanten geven expliciet aan graag te weten of wat ze aanvoelen ook wordt bevestigd door de wetenschap.

Bijvoorbeeld wat doet cannabis met jonge hersenen. Wij zeiden 'je zou eens moeten weten wat dat doet met je hersenen', omdat wij dat ooit ergens hadden opgevangen, maar ik heb daar nog nooit een studiedag over gevolgd of kunnen volgen. (Participant 10)

Verschillende participanten namen tussendoor of in hun vrije tijd interessante artikelen, boeken en zaken via de media (zoals Twitter, Sociaal.Net) door. Nuttige teksten werden vervolgens doorgestuurd naar de collega's. Er wordt ook verwezen naar een platform via de Unie van Jeugdmagistraten, waarop informatie kon worden gedeeld. Daarnaast werd er wel eens naar studies gerefereerd op overlegmomenten met bepaalde hulpverlening, vooral door de HCA-diensten. Verder verdeelde één van de jeugdparquetmagistraten soms nuttige bijdragen onder de collega's met de opdracht om het te lezen en op een sectievergadering uiteen te zetten. Het werd zo georganiseerd, omwille van de werkdruk.

Vragen aan iedereen of ze dat lezen... Ze kregen hun dossiers nog niet gelezen. Je moest het op die manier doen, want anders ging het niet. (Participant 4)

Vele jeugdparquetmagistraten geven aan dat ze te weinig tijd hadden om zich in wetenschappelijke literatuur te verdiepen. Die waardevolle inzichten waren bijgevolg niet altijd even makkelijk te verzoenen met de instroom van dossiers en de capaciteit.

Twee participanten verwijzen naar de mogelijke kruisbestuiving tussen wetenschap en praktijk. Eén parketcriminoloog suggereerde bijvoorbeeld onderwerpen voor masterproeven aan de universiteiten, waarvan achteraf kennis werd teruggekoppeld. Zo kon de praktijkervaring verbreed worden met wetenschappelijke inzichten.

Hoewel vele participanten naar studiedagen en debatlunches (onder meer van het Contactcomité van Organisaties voor Jeugdzorg - COJ) verwijzen om op de hoogte te blijven van de wetenschappelijke inzichten, zijn een paar jeugdparquetmagistraten daar ook kritisch over. Een infomoment is, volgens hen, pas geslaagd wanneer het juridische luik en het sociaalwetenschappelijke luik worden gecombineerd.

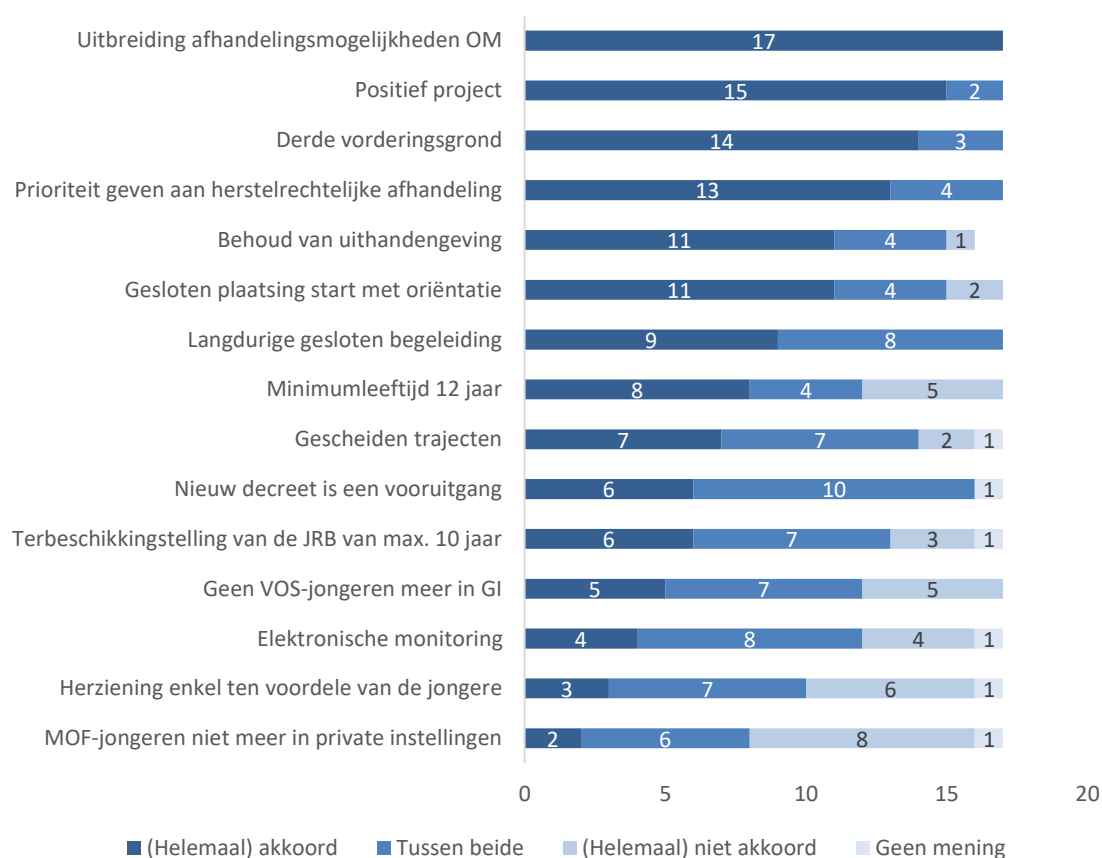
Het IGO spitste zich op dat vlak meer toe op het juridische. De studiedagen die werden georganiseerd vanuit de hulpverlening vond ik soms teveel benaderd enkel en alleen vanuit die hulpverlening. Ik zou het echt wel een meerwaarde vinden mocht het zowel vanuit justitie als hulpverlening samen worden georganiseerd. Naar jeugdbescherming vond ik het altijd te eenzijdig. Dus daar bleef ik wel een beetje op mijn honger zitten en het is eigenlijk wel nodig in de jeugdbescherming hé, dat die kennis wordt gecombineerd. (Participant 10)

Tot slot beschikten vele jeugdparquetten niet meer over abonnementen op tijdschriften en databanken, omwille van besparingen. Er werden nog enkele behouden, maar dat waren puur de juridische bronnen zoals Jura.

Hoofdstuk 10

Nieuwe aspecten uit het Vlaamse Jeugddelinquentierecht

De vragenlijst werd afgesloten met het bevragen van de mening van de respondenten over vijftien nieuwe aspecten uit het Vlaamse jeugddelinquentiedecreet. Naast de mogelijkheid om aan te geven in welke mate ze akkoord gaan met de invoering ervan, konden ze ook 'geen mening' aanduiden. In figuur 15 worden de antwoorden weergegeven. In de interviews werden onderstaande stellingen niet afzonderlijk voorgelegd aan de participanten. Wel werd meer algemeen gevraagd hoe zij staan tegenover het nieuwe Vlaamse jeugddelinquentiedecreet. Hieronder worden de meest opvallende antwoorden besproken.

Figuur 15 Nieuwe aspecten uit het Vlaams jeugddelinquentiedecreet (frequentie, N = 17²¹)

Alle respondenten gaan (helemaal) akkoord met de uitbreiding van de afhandelingsmogelijkheden van het openbaar ministerie. Er worden in de interviews verschillende argumenten benoemd. Zo geeft één jeugdparquetmagistraat aan dat ze door deze uitbreiding meer op maat van de minderjarige kunnen werken, aangezien ze ook meer kunnen differentiëren. Daarnaast biedt het jeugddelinquentiedecreet de mogelijkheid om de diverse projecten en handelingswijzen die bestonden (zie hoofdstuk 2), te

²¹ Eén jeugdparquetmagistraat liet de vraag met betrekking tot de uithandengeving onbeantwoord, waardoor daar N = 16 is.

officialiseren. De minderjarige kon daar immers volgens vele participanten mee gebaat zijn. De nieuwe diversiematregelen brengen ook met zich mee dat de zwaarwichtige procedure voor de jeugdrechter of jeugdrechtbank vermeden kan worden.

Je zit daar met heel betrokken ouders, die zitten te sterven op die zitting hé. Dat is verschrikkelijk. En dat om een cursus op te leggen, ja... Zo zijn er heel mooie dossiers waarin je merkt dat de neuzen van in het begin in dezelfde richting staan: de advocaat is mee, de ouders zijn mee, de jongere gaat het wel begrijpen. Dan moet heel die show, de stress, de aangetekende brief, de deurwaarder en het vonnis niet. Dan proberen we dat hier op te volgen. De regels zijn even streng hé. De contouren zijn even vast en het moet ook goed gaan. (Participant 3)

Daardoor verwachten de meeste participanten dat het aantal vorderingen zal dalen. Eén jeugdparquetmagistraat geeft dan weer aan dat hij de nieuwe afhandelingsmogelijkheden ziet voor de dossiers die hij vroeger met spijt in het hart moest seponeren, waardoor hij ervan overtuigd is dat de jeugdrechter en de jeugdrechtbank nog steeds evenveel dossiers zullen krijgen. Dit kan op zijn beurt leiden tot *net-widening*.

Nieuwe borstels vegen goed hé. (Participant 14-2)

Het Parket-Generaal geeft echter duidelijk aan dat enkel de zaken die voorheen werden gevorderd, via de alternatieve methoden op het niveau van het parket zouden mogen worden afgehandeld. De tijd zal dit dan ook uitwijzen. De vraag hoe dat zich zal vertalen naar de praktijk, hangt ook af van middelen. De meerderheid van de participanten maakt duidelijk dat de uitbreiding van bevoegdheden extra mensen en middelen vereist.

Die uitbreiding, dat is allemaal mooi, maar daar kruipt ook meer tijd in en daar is geen klik naar gemaakt. Als we dat echt goed willen doen en meer gesprekken op het parket willen, dan moet daar ook tijd en ruimte voor gecreëerd worden. Dan moeten daar extra criminologen aan gekoppeld worden. Dat is, denk ik, waar het nu spaak loopt tussen het federale en het Vlaamse niveau. In die zin, het is Vlaamse wetgeving, maar wij zijn een federaal bevolkte instantie. En er is de impact van de maatregelen op het parket zijn eigenlijk niet doorgesproken. (Participant 5)

Verder gaan vijftien respondenten (helemaal) akkoord met de invoering van het positief project. In de interviews geven vele van hen aan dat ze het een mooi uitgangspunt vinden dat jongeren verantwoordelijkheid opnemen door zelf na te denken wat hen het beste herstel lijkt en dat vervolgens ook waar te maken. Twee respondenten nemen een positie tussen beide in. Zij verduidelijken hun antwoord door naar het geschreven project, dat nooit een succes is geweest, te verwijzen. In theorie zijn ze er wel voorstander van, maar ze vrezen dat het in de praktijk niet zo'n vaart zal lopen.

Gelijklopend zijn dertien jeugdparquetmagistraten (helemaal) akkoord met het geven van prioriteit aan een herstelrechtelijke afhandeling.

Verder gaan zeven respondenten (helemaal) akkoord met de keuze van gescheiden trajecten. Evenveel jeugdparquetmagistraten nemen een positie tussen beide in en twee gaan (helemaal) niet akkoord. Over de invoering van de derde vorderingsgrond gaat de overgrote meerderheid (14) (helemaal) akkoord. Aansluitend geven elf jeugdparquetmagistraten aan voorstander te zijn van het starten van een gesloten plaatsing met een oriëntatie en gaan slechts twee hier (helemaal) niet mee akkoord.

Iets minder dan de helft van de respondenten (7) neemt een positie tussen beide in voor de nieuwigheid dat VOS-jongeren niet meer in gemeenschapsinstellingen geplaatst kunnen worden. Zowel vijf

respondenten gaan hier (helemaal) mee akkoord of juist (helemaal) niet mee akkoord. Daarentegen zijn de meningen minder verdeeld over de invoering van de langdurige gesloten begeleiding (2-5-7 jaar). Hierbij geven negen jeugdparquetmagistraten aan (helemaal) akkoord te gaan en acht respondenten positioneren tussen beide. Over de terbeschikkingstelling van de jeugdrechtbank lopen de meningen dan weer meer uiteen. Zo zijn er zes voorstander van, terwijl drie jeugdparquetmagistraten geen voorstander zijn.

Verder gaan zes respondenten (helemaal) niet akkoord met de afschaffing van artikel 60 van de Jeugdbeschermingswet, waardoor herziening enkel nog kan ten voordele van de jongere. Tot slot gaat meer dan de helft (11) van de respondenten (helemaal) akkoord met het behoud van de uithandengeving. Over de minimumleeftijd van twaalf jaar in het jeugddelinquentierecht is er meer discussie. Acht respondenten zijn (helemaal) akkoord, terwijl vijf respondenten (helemaal) niet akkoord gaan. De overige respondenten (4) nemen een tussenpositie in. Ook over de mogelijkheid van elektronische monitoring als reactie op het gepleegde jeugddelict lopen de meningen uiteen. Zowel vier respondenten gaan hier (helemaal) mee akkoord of juist (helemaal) niet mee akkoord. De meerderheid (8) positioneert zich tussen beide.

Opmerkelijk is dat geen van de respondenten aangeeft (helemaal) niet akkoord te gaan met de stelling dat het nieuwe decreet een vooruitgang is. Van de respondenten geven er zes aan (helemaal) akkoord te gaan, tien van hen geven 'tussen beide' als antwoord en één respondent heeft hier nog geen mening over.

We zijn nog maar net begonnen. Binnen drie jaar is er daarover reflectie nodig. (Participant 1)

Besluit

Dit detailrapport is tot stand gekomen door een kwantitatieve en kwalitatieve bevraging bij alle Vlaamse jeugdparketten. Het betreft een beschrijvende weergave van de antwoorden op de vragen die betrekking hebben op de situatie vóór de inwerkingtreding van het nieuwe Vlaamse jeugddelinquentiedecreet. Deze gegevens worden aangevuld met de resultaten uit de interviews die meteen aansloten op de kwantitatieve bevragingen. Op die manier worden de verschillende thema's meer in de diepte beschreven. De indicatoren die hier bevroegd werden, zijn: de afhandelingsmogelijkheden van jeugdparquetmagistraten, de bijstand van een jeugdadvocaat, het informeren van jongeren over hun rechten en het verloop van de procedure, de vrijwillige hulpverlening, het aanspreken van jongeren op de gepleegde feiten en op het actief opnemen van verantwoordelijkheid voor de gevolgen van de gepleegde feiten, het betrekken van de ouders bij het opleggen van een reactie en de wetenschappelijke inzichten over de praktijk van het jeugdrecht. Daarnaast werden bijkomende vragen opgenomen die bijdragen aan het schetsen van een ruimer totaalbeeld van de werking van het jeugddelinquentiesysteem voor de inwerkingtreding van het nieuwe jeugddelinquentiedecreet.

De essentiële opdracht van het parket bestond erin om, na het onderzoek, te beslissen over het al dan niet uitlokken van een jeugddelinquentie-interventie. Het OM besliste over de opportuniteit van vervolging, maar kon ook kiezen voor seponering of een andere afhandelingsvorm. Zo oefende het jeugdparquet t.a.v. jongeren die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd, het vorderingsrecht uit. Daarnaast behoorden de waarschuwingsbrief, de herinnering aan de wet en het voorstel tot herstelbemiddeling tot hun mogelijkheden. Deze acties vormden samen de restrictieve regeling die mogelijk was op parketniveau. Deze wettelijke regeling werd als 'exhaustief' beoogd, d.w.z. dat het OM daarbuiten geen andere praktijken zou handhaven. Enkele parketmagistraten gaven echter aan ook delicten buiten deze wettelijke regeling te hebben afgehandeld, zodat zij de jeugdrechter niet (meteen) hoefden te vorderen. Vanuit het perspectief van de rechtswaARBorgen konden dergelijke praktijken uiteraard soms in vraag worden gesteld.

De aanwezigheid van de jeugdadvocaat blijkt beperkt te zijn op het niveau van het OM. Dit kan verklaard worden door de beperkte afhandelingsmogelijkheden. Zo was er bij een waarschuwingsbrief of een herinnering aan de wet geen rol weggelegd voor de jeugdadvocaat, aangezien het louter een schriftelijke of mondelinge verwittiging betrof. De meerderheid van de jeugdparquetmagistraten duidt het matig belang van de advocaat ook door te verwijzen naar de bepalingen rond Salduz III en Salduz IV-verhoren. Verschillende participanten geven namelijk aan dat de jeugdadvocaten daarbij een rol speelden door extra informatie te geven, te vertolken of opmerkingen te maken in het belang van de minderjarige. Het parket werd dan via het proces-verbaal van de politiediensten op de hoogte gebracht van die kanttekeningen gemaakt door de jeugdadvocaat.

Hoewel de meerderheid van de respondenten aangeeft het als hun taak te zien om de jongere te informeren, werd dit tijdens de interviews enigszins genuanceerd door de beperkte afhandelingsmogelijkheden. Enkele participanten rapporteren dat ze weinig jongeren zagen, waardoor ze ook niet veel mogelijkheden hadden om actief te gaan informeren. Er werd dan ook van uitgegaan dat zij reeds door de jeugdadvocaat of door de politiedienst in het kader van Salduz werden geïnformeerd. Verschillende jeugdparquetmagistraten benadrukken wel dat ze uitleg gaven wanneer de

jongere zelf informatie vroeg. Daarnaast geven bijna alle jeugdparketmagistraten, zowel in het kwantitatieve als in het kwalitatieve luik, aan dat ze nagingen of de jongere begrepen had wat er was toegelicht. Opdat de jongere de boodschap van de jeugdparketmagistraat zou begrijpen, werd er rekening gehouden met de mentale toestand alsook met de leeftijd van de betrokken jongere en werd zo goed mogelijk de taal van de jongere gesproken. Om vervolgens na te gaan of de jongere de boodschap effectief begrepen had, werd gekeken naar de lichaamstaal of werd gevraagd aan de jongere om de inhoud van het gesprek te herhalen in zijn eigen woorden. In het geval dat de jongere een andere taal sprak, werd een beroep gedaan op een tolk, een familielid of een buur. Hoewel het in principe niet mag, traden de jeugdparketmagistraten zelf op als vertaler in de gevallen dat de jongere een taal sprak die hij wel machtig was. Sommigen zagen de taalbarrière echter als een te grote hindernis op het niveau van het OM.

De meeste jeugdparketmagistraten gingen steeds na welke hulpverlening er al liep. Naast het nagaan of er al vrijwillige hulp liep, werd ook via het mozaïekdecreet nagevraagd of dat in vrijwilligheid kon blijven. Daarmee werd ook rekening gehouden bij het nemen van een beslissing. Er werd benadrukt dat het MOF- en VOS-aspect van een jongere niet zomaar los van elkaar gezien konden worden. Of er dan een gevolg voor MOF of VOS moest komen, was volgens de jeugdparketmagistraten steeds een moeilijke afweging. De uiteindelijke doelstelling bepaalde tenslotte of de feiten werden aangepakt, dan wel op de VOS werd gewerkt.

Alle jeugdparketmagistraten geven aan dat ze het als hun taak zagen om de jongeren aan te spreken over de gepleegde feiten, maar nog niet de helft van hen sprak hen daadwerkelijk aan. Aangezien ze weinig jongeren zagen, hadden ze niet veel mogelijkheden om hen mondeling aan te spreken over de gepleegde feiten. Op parketniveau was enkel het voorstel tot herstelbemiddeling beschikbaar als afhandelingsgrond waarbinnen de jongeren actief herstel konden uitwerken met gespecialiseerde begeleiding. Er kon echter niet worden nagedacht over het opnemen van verantwoordelijkheid in het geval dat een jongere ontkende wat er gebeurd was. Enkel vanaf het moment dat de jongere zich ervan bewust was dat hij instond voor de gepleegde feiten en de gevolgen daarvan, kon actief met de jongeren gewerkt worden rond verantwoordelijkheid. In de interviews wordt ook geduid op het maatwerk bij het omgaan met de verantwoordelijkheid van de jongeren. Verantwoordelijkheid kon verschillen van dossier tot dossier en werd gekoppeld aan leeftijd, mentale toestand, aard van de feiten, context en druk van *peers*.

Hoewel de meerderheid van de jeugdparketmagistraten zich voornamelijk toespitsten op de dader, speelde voor velen de context van de jongere ook een (belangrijke) rol in de keuze van afhandelingswijze. Kortom, de pedagogische vaardigheden van de ouders werden in rekening gebracht bij het nemen van een beslissing. Ouders bepaalden bijgevolg voor een groot deel hoe er recht werd gesproken over hun kind. Wanneer het nodig werd geacht, werden de ouders eveneens aangesproken op hun verantwoordelijkheid, ook al hebben ze de feiten niet gepleegd. Zo werd er onder meer gevraagd welke afspraken ze ondertussen met hun zoon of dochter hadden gemaakt.

De meerderheid van de jeugdparketmagistraten vindt dat ze niet genoeg op de hoogte waren van de wetenschappelijke inzichten. Vele van hen geven aan dat ze te weinig tijd hadden om zich in wetenschappelijke literatuur te verdiepen. Ze zouden bijkomend graag weten of wat ze aanvoelen ook bevestigd wordt in de wetenschap. Volgens hen kan samenwerking met universiteiten hun praktijkervaring dan ook verbreden met wetenschappelijke inzichten. Ook tijdens studiedagen moet een

voldoende brede focus voor ogen worden gehouden: een infomoment is, volgens hen, pas geslaagd wanneer het juridische luik en het sociaalwetenschappelijke luik worden gecombineerd.

Zoals eerder vermeld, zijn er naast de indicatoren enkele bijkomende thema's bevraagd.

Hoewel de meeste respondenten tevreden waren met de opleiding jeugdrecht van het Instituut voor Gerechtelijke Opleiding (IGO), werden het hulpverleningslandschap en de psychologie van het kind het vaakst aangehaald als onderbelichte thema's tijdens de opleiding. Tot slot werden 'terugkomdagen' aanbevolen, zodat er geleerd kan worden van de *good practices* van elk jeugdparquet.

Tijdens de interviews werd ook gevraagd of de jeugdparketten handelden via een geformaliseerd afhandelings- en vorderingsbeleid. Zes participanten geven aan dat ze een draaiboek daaromtrent hanteerden; soms lokaal per afdeling, soms overkoepelend voor het gehele arrondissement. Ook de andere participanten geven aan constant gecommuniceerd te hebben met de collega's, zodat vermeden werd dat eenzelfde dossier een andere afhandeling zou hebben gekend afhankelijk bij wie het terecht was gekomen. Onafhankelijk of het afhandelings- en vorderingsbeleid geformaliseerd was, menen alle jeugdparquetmagistraten dat er binnen hun parket een homogeen beleid werd gevoerd. Verschillende participanten benadrukken daarbij dat er ook steeds rekening werd gehouden met de specifieke omstandigheden van elk dossier. Bij de keuze van afhandelingswijze waren de volgende vier factoren het meest doorslaggevend: de ernst van de feiten, de persoonlijkheid en maturiteitsgraad van de jongere, de leefomgeving en de context van de betrokkene, en de schade en gevolgen voor het slachtoffer. Aan recidive en openbare veiligheid werd minder aandacht besteed in het besluitvormingsproces.

Het takenpakket van de parketcriminologen bestond uit communicatie met hulpverlening en gemandateerde voorzieningen, administratieve taken als waarschuwingsbrieven versturen en doorverwijzen naar de HCA-diensten, bijstand in dossiers en op de kabinetszittingen, evenals projecten betreffende schoolverzuim of drugsproblematiek (bv. *clean-up*). Er dient echter opgemerkt te worden dat hun rol een diverse invulling kende, afhankelijk van het aantal parketcriminologen dat een afdeling ter beschikking kreeg. Dat verschilde sterk tussen de verscheidene jeugdparketten, alsook binnen de afdelingen van eenzelfde jeugdparquet.

Uit de vraag naar definiëring van verantwoordelijkheid voor de gepleegde feiten kan worden afgeleid dat het paraplubegrip op zijn beurt verscheidene uit te klaren elementen omvat. Bijna de helft van de jeugdparquetmagistraten benoemt erkenning van de feiten en schuldinzicht als onderdelen van verantwoordelijkheid. Zij vinden dat belangrijk opdat de jongeren zich in het algemeen bewust werden van het verschil tussen goed en kwaad, wat ze eigenlijk reeds van jonge leeftijd geacht werden te kennen. Anderzijds koppelen ze dat ook aan de bewustwording over de impact van de specifieke gepleegde feiten. Vanaf dat moment kon namelijk aan die gevolgen worden gewerkt.

Een aanbod tot herstelbemiddeling werd vaak gecombineerd met een andere afhandelingsmodaliteit. Vooreerst blijkt dat een aanbod tot herstelbemiddeling het meest werd gecombineerd met een vordering. Daarnaast gaf de meerderheid van de jeugdparquetmagistraten aan het aanbod ook telkens gedaan te hebben bij seponering. Verder stelde iets minder dan de helft herstelbemiddeling voor bij een herinnering aan de wet, een waarschuwingsbrief of een doorverwijzing naar de jeugdhulp. Of het aanbod prioritair dan wel parallel werd gedaan, verschilde.

Jeugdparquetmagistraten hielden rekening met de positie van het slachtoffer. Concreet deden zij dat door hen correct te informeren, herstelbemiddeling aan te bieden of de jeugdrechter te vorderen bij

ernstige feiten of grote schadebedragen. Ook de parketten-generaal hielden rekening met de positie van het slachtoffer bij de overweging om al dan niet beroep aan te tekenen. Er werd ook op de omgekeerde manier rekening gehouden met de houding van het slachtoffer. Uitlokking of weigering van medewerking aan herstelbemiddeling konden volgens enkele jeugdparketmagistraten immers een reden zijn om te seponeren.

Alle jeugdparketmagistraten zijn ten slotte voorstander van de uitbreiding van hun afhandelingsmogelijkheden. Verder blijkt er echter meer verdeeldheid te bestaan over het nieuwe jeugddelinquentiedecreet. Bij de bevraging van specifieke aspecten, is een (grote) meerderheid voorstander van de invoering van het positief project, de prioriteit die gegeven wordt aan de herstelrechtelijke afhandeling, de derde vorderingsgrond, het starten van de gesloten plaatsing met een oriëntatie en het behoud van de uithandengeving. Verder gaat ongeveer de helft van de jeugdparketmagistraten (helemaal) akkoord met de invoering van de langdurige gesloten begeleiding (2-5-7), de minimumleeftijd en de keuze van gescheiden trajecten. Daarnaast is meer dan de helft van de jeugdparketmagistraten geen voorstander van de invoering van de terbeschikkingstelling van maximum 10 jaar, van elektronische monitoring bij minderjarigen, van de mogelijkheid van herziening enkel in het voordeel van de jongere, van het feit dat er geen VOS-jongeren meer in de gemeenschapsinstelling geplaatst kunnen worden en het feit dat MOF-jongeren niet meer in private instellingen geplaatst kunnen worden. Ter afsluiting is het wel opmerkelijk dat geen van de jeugdparketmagistraten aangeeft (helemaal) niet akkoord te gaan met de stelling dat het nieuwe decreet een vooruitgang is.

Dit detailrapport biedt enkel een blik op de praktijk vanuit het perspectief van Vlaamse jeugdparketmagistraten. In het hoofdrapport worden de antwoorden van de verschillende actoren samengebracht onder de desbetreffende indicatoren, wat tot meer genuanceerde resultaten leidt (zie hoofdstuk 3 'Resultaten nulmeting').

Bibliografie

Wet 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade, *BS* 15 april 1965.

Wet 26 juni 1990 betreffende de bescherming van de persoon van de geesteszieke, *BS* 27 juli 1990.

Decr.VI. 15 juli 2016 houdende diverse bepalingen betreffende het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, *BS* 18 augustus 2016.

Samenwerkingsakkoord 13 december 2006 tussen de Federale Staat, de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap, de Duitstalige Gemeenschap en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, betreffende de organisatie en de financiering van het herstelrechtelijk aanbod bedoeld in de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade, *BS* 13 juli 2007.

Omz. COL 11/2018 van het College van Procureurs-generaal bij de hoven van beroep van 16 augustus 2018 addendum 2 aan de omzendbrief COL 8/2011 betreffende de organisatie van recht op toegang tot een advocaat -situatie van de minderjarigen en de personen die ervan verdacht worden vóór de leeftijd van 18 jaar een als misdrijf omschreven feit gepleegd te hebben.

Balcaen, L. (2017). *Bemiddeling en hergo (herstelgericht groepsoverleg)*. Geraadpleegd op [www.kennisplein.be/Pages/Bemiddeling-en-herstelgericht-groepsoverleg-\(hergo\).aspx](http://www.kennisplein.be/Pages/Bemiddeling-en-herstelgericht-groepsoverleg-(hergo).aspx)

Put, J. (2015). *Handboek jeugdbeschermingsrecht*. Brugge: die Keure.

Bijlage 1: kwantitatieve vragenlijst

A) Achtergrondgegevens

1. Samenstelling jeugdparket

- Jeugdparket:

.....

- Aantal parketmagistraten:

.....

- Aantal parketcriminologen:

.....

2. Hoe lang bent u al actief als jeugdparketmagistraat?

- 0-4 jaar
- 5-9 jaar
- 10-14 jaar
- 15-19 jaar
- 20 jaar of langer

3. Hebt u de gespecialiseerde opleiding jeugdrecht van IGO (familie, jeugd en horen) gevolgd?

- Ja
- Nee
- In opleiding

4. Zo ja, in welke mate bent u tevreden over de kwaliteit/inhoud van deze gespecialiseerde opleiding?

- Zeer ontevreden
- Enigszins ontevreden
- Niet tevreden en niet ontevreden
- Enigszins tevreden
- Zeer tevreden

5. Welke bevoegdheden heeft het jeugdparket nog naast jeugdzaken?

- IFG-zaken
- Zedenzaken
- Burgerlijke zaken (familie)
- Protectionele jeugdzaken
- Andere:.....

B) Afhandelingsmogelijkheden

6. Legde het OM enkel antwoorden op die wettelijk geregeld zijn?

- Ja
- Nee

7. Welke factoren wogen het sterkste door bij de keuze van de afhandelingswijze? (*maximum drie antwoorden*)

- De persoonlijkheid en de maturiteitsgraad van de betrokkene
- De leefomgeving en de context van de betrokkene
- De ernst van de feiten
- De omstandigheden waarin de feiten zijn gepleegd
- De schade en de gevolgen voor het slachtoffer
- Recidive
- De veiligheid van de betrokkene
- De openbare veiligheid

C) Advocaat

8. Werd de advocaat verwittigd bij een waarschuwingsbrief?

- Ja
- Nee

9. Werd de advocaat verwittigd bij een herinnering aan de wet?

- Ja
- Nee

10. Werd de advocaat verwittigd bij een aanbod tot herstelbemiddeling?

- Ja
- Nee

11. Werd de advocaat verwittigd bij een vordering?

- Ja
- Nee

12. In hoeveel procent van de gevallen (processen-verbaal) riepen jullie de ouders/jongeren op?

.....

Indien de ouders/jongeren opgeroepen werden, in hoeveel procent van de gevallen was de advocaat dan ook aanwezig?

.....

Indien de afhandeling schriftelijk verliep, in hoeveel procent van de gevallen werd de advocaat dan ook betrokken?

.....

13. Ik hechtte belang aan de aanwezigheid van een jeugdadvocaat.

- Nooit
- Zelden
- Soms
- Vaak
- Altijd

14. Ik hield rekening met de inbreng van een jeugdadvocaat bij mijn keuze van de afhandelingswijze.

- Nooit
- Zelden
- Soms
- Vaak
- Altijd
- Er was zelden inbreng van de jeugdadvocaat

D) Het informeren van jongeren over hun rechten en het verloop van de procedure

Beantwoord volgende stellingen.

15. Ik beschouwde het als mijn taak om de jongere te informeren over zijn/haar rechten en het verloop van de procedure.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord

16. Ik hield rekening met de leeftijd van de jongeren in de manier waarop ik hen informatie gaf.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord

17. Ik hield rekening met de mentale toestand van de jongeren in de manier waarop ik hen informatie gaf.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord

18. Als ik de jongere informeerde, toetste ik af of hij/zij mijn uitleg begreep.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord

E) Vrijwillige hulpverlening

19. Als er tegelijkertijd een traject van vrijwillige hulpverlening liep, ging ik bij elke stap in de procedure na of die hulpverlening kon blijven doorlopen.

- Nooit
- Zelden
- Soms
- Vaak
- Altijd

20. Als er tegelijkertijd een traject van vrijwillige hulpverlening liep, hield ik daarmee rekening bij het nemen van een beslissing.

- Nooit
- Zelden
- Soms
- Vaak
- Altijd

21. Ik ging steeds na of er nood was aan hulpverlening in een vrijwillig kader.

- Nooit
- Zelden
- Soms
- Vaak
- Altijd

22. Als er nood bleek aan hulpverlening in een vrijwillig kader, verwees ik de betrokkene door naar de gepaste hulpverlening.

- Nooit
- Zelden
- Soms
- Vaak
- Altijd

23. Meldde u zelf aan bij gemandateerde voorzieningen?

- Ja
- Nee

F) Het aanspreken van jongeren op de gepleegde feiten

24. Jongeren waren over het algemeen verantwoordelijk voor wat ze gedaan hadden.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord

25. Ik beschouwde het als mijn taak om de jongere aan te spreken op de feiten die hij/zij gepleegd heeft.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord

26. Ik sprak de jongere aan op de feiten die hij/zij gepleegd heeft.

- Nooit
- Zelden
- Soms
- Vaak
- Altijd

G) Het aanspreken van jongeren op het actief opnemen van verantwoordelijkheid voor de gevolgen van de gepleegde feiten

27. Ik beschouwde het als mijn taak om de jongere aan te spreken op het actief opnemen van zijn/haar verantwoordelijkheid voor de gevolgen van de gepleegde feiten (wanneer de feiten vaststonden).

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord

28. Ik sprak de jongere aan op het actief opnemen van zijn/haar verantwoordelijkheid voor de gevolgen van de gepleegde feiten (wanneer de feiten vaststonden).

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord

29. Stelde u over het algemeen ook herstelbemiddeling (indien aan de voorwaarden voldaan) voor:

- Bij seponering
- Bij waarschuwingsbrief
- Bij herinnering aan de wet
- Bij doorwijzing naar de jeugdhulp
- Bij vordering

30. Bij de afhandeling hield ik rekening met de positie van het slachtoffer.

- Nooit
- Zelden
- Soms
- Vaak
- Altijd

H) Het betrekken van ouders bij het opleggen van een reactie

31. Ik betrok de ouders/opvoedingsverantwoordelijken, zo mogelijk, actief bij de keuze van de afhandelingswijze.

- Nooit
- Zelden
- Soms
- Vaak
- Altijd

I) Wetenschappelijke inzichten over de praktijk van het jeugdrecht

32. Ik ben op de hoogte van de wetenschappelijke inzichten die er zijn over de impact en het effect van de verschillende reacties.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord

33. Ik hield rekening met de wetenschappelijke inzichten die er zijn over de impact en het effect van de verschillende reacties.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord

J) Nieuwe aspecten uit het Vlaams jeugddelinquentiedecreet

Volgende stellingen peilen naar uw standpunt over nieuwe aspecten van het Vlaamse jeugddelinquentiedecreet. Aan het einde van deze vragenlijst volgt de mogelijkheid om hier eventuele opmerkingen of nuances over te formuleren. Geef aan in welke mate u akkoord gaat met volgende stellingen.

34. Ik ben voorstander van de uitbreiding van de afhandelingsmogelijkheden op het niveau van het openbaar ministerie.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

35. Ik ben voorstander van de invoering van het positief project.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

36. Ik ben voorstander van de keuze die gemaakt werd voor gescheiden trajecten (m.a.w. het onderscheid dat nu gemaakt wordt tussen de reactie op het jeugddelict enerzijds en het antwoord op een onderliggende hulpvraag anderzijds).

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

37. Ik ben voorstander van de invoering van de derde vorderingsgrond.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

38. Ik ben er voorstander van dat een herziening enkel nog kan ten voordele van de jongere (afschaffing van art. 60 Jeugdbeschermingswet).

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

39. Ik ben er voorstander van dat een gesloten plaatsing altijd start met een oriëntatie.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

40. Ik ben er voorstander van dat onder het nieuwe jeugddelinquentiedecreet MOF-jongeren niet meer in een private instelling geplaatst kunnen worden.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

41. Ik ben voorstander van de invoering van de langdurige gesloten begeleiding (2-5-7 jaar).

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

42. Ik ben voorstander van de invoering van de terbeschikkingstelling van de jeugdrechtbank van maximaal 10 jaar na het einde van de gesloten begeleiding.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

---

43. Ik ben voorstander van het behoud van de uithandengeving.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

44. Ik ben er voorstander van dat er prioriteit gegeven wordt aan een herstelrechtelijke afhandeling.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

45. Ik ben voorstander van de minimumleeftijd in het jeugddelinquentiedecreet (12 jaar).

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

46. Ik ben er voorstander van dat onder het nieuwe jeugddelinquentiedecreet geen VOS-jongeren meer in gemeenschapsinstellingen geplaatst kunnen worden.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

47. Ik ben voorstander van de mogelijkheid van elektronische monitoring als reactie op het gepleegde jeugddelict.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

48. In het algemeen vind ik het nieuwe decreet een vooruitgang ten opzichte van het vorige systeem.

- Helemaal niet akkoord
- Niet akkoord
- Tussen beide
- Akkoord
- Helemaal akkoord
- Geen mening

Bijlage 2: kwalitatieve vragenlijst

A) Basisgegevens

Bij vraag 1 geeft u aan dat er [...] parketcriminologen tewerkgesteld zijn. Kan u ons meer vertellen over wat de rol van de parketcriminologen juist inhoudt?

Bij vraag 4 geeft u aan dat u [...] bent over de kwaliteit/inhoud van deze gespecialiseerde opleiding jeugdrecht van het IGO. Welke bijkomende thema's zouden nog een meerwaarde zijn?

B) Afhandelingsmogelijkheden

Wat was voor u de rol of de taak van het OM bij MOF-zaken?

A.2.1.1. Het OM, de JR en de JRB maken enkel gebruik van de voor hem voorziene afhandelingsmogelijkheden

Bij vraag 6 [JA] geeft u aan dat er enkel praktijken werden gehanteerd die tot de wettelijke bevoegdheden behoorden.

Bij vraag 6 [NEE] geeft u aan dat er praktijken werden gehanteerd die niet tot de wettelijke bevoegdheden behoorden? Wat houden die praktijken in?

➤ Hadden jullie bv. afspraken rond spijbelen, druggebruik door jongeren of rond verkeersmisdrijven of bepaalde diversiemaatregelen? En hoe waren die geregeld?

Waren er afspraken of richtlijnen betreffende een afhandelings- of vorderingsbeleid?

Zo ja, wat hielden deze afspraken of richtlijnen dan in?

Door wie werd dat beleid opgesteld/bepaald?

Werd dat beleid geformaliseerd?

C) Advocaat

A.4.1.2. Op het niveau van het OM wordt er meer beroep gedaan op een advocaat

Bij vraag 13 geeft u aan [...] belang te hechten aan de aanwezigheid van een jeugdadvoocaat? Waarom wel of niet?

Bij vraag 14 geeft u aan [...] rekening te houden met de inbreng van een jeugdadvoocaat bij uw keuze van de afhandelingswijze. Waarom wel of niet?

D) Het informeren van jongeren over hun rechten en het verloop van de procedure

A.7.1.1. De (verschillende) professionelen nemen zelf het initiatief om de minderjarige verdachten en delictplegers die zij begeleiden/ondersteunen/onder hun toezicht hebben/enz., op regelmatige tijdstippen te informeren over hun rechten en over het verloop van de procedure

Hoe informeerde u de jongeren over hun rechten en het verloop van de procedure?

- Nam u hiertoe zelf initiatief? Of beantwoordde u eerder vragen die door de jongeren gesteld werden?

Hoe informeerde u de jongeren op een manier die hen in staat stelde om alles te begrijpen?

- Vraag 16 in de kwantitatieve bevraging peilde in welke mate u rekening hield met de leeftijd van de jongeren in uw communicatie. Op welke manier hield u er rekening mee?
- Vraag 17 in de kwantitatieve bevraging peilde in welke mate u rekening hield met de mentale toestand van de jongeren in uw communicatie. Op welke manier hield u er rekening mee?
- Hoe informeerde u jongeren die een andere taal spraken?
  - Probeerde u de taal te spreken die de jongeren beheersten?
  - Maakten jullie gebruik van tolken? En waren daar voorwaarden aan verbonden?

Vraag 18 in de kwantitatieve bevraging peilde in welke mate u naging of de jongeren begrepen wat u gezegd had. Op welke manier ging u dat na?

E) Vrijwillige hulpverlening

E.2.2.1. Gerechtelijke actoren (OM, JR, JRB, SD, ...) gaan na of er vrijwillige HV kan blijven doorlopen

Bij vraag 19 geeft u aan dat u [...] naging of een reeds opgestart traject van vrijwillige hulpverlening kon blijven doorlopen. Hoe ging u dat concreet na?

E.2.2.2. Als er nood blijkt aan hulpverlening in vrijwillig kader, verwijzen de gerechtelijke actoren de betrokkenen door naar de gepaste hulpverlening

Bij vraag 21 geeft u aan dat u [...] naging of er nood was aan vrijwillige hulpverlening. Hoe ging u dat concreet na?

Hanteerden jullie criteria om de nood aan vrijwillige hulpverlening na te gaan? Zo ja, welke criteria? Bij welke diensten kan u meer informatie verkrijgen? (politie, sociale dienst)

Waren jullie goed op de hoogte van het landschap van gemandateerde voorzieningen? Vindt u het belangrijk dat jullie dat landschap kennen en waarom wel of niet?

Via welke kanalen waren jullie op de hoogte van het aanbod en van wat de diensten/voorzieningen concreet doen?

Hoe besloot u of u de weg van een VOS en/of een MOF kiest?

- Was er sprake van VOS-zaken die in een MOF-zaak werden omgezet? Of omgekeerd een MOF-zaak in een VOS-zaak? En waarom?

F) Het aanspreken van jongeren op de gepleegde feiten

F.1.1.1. Mate waarin OM en JR jongeren expliciet verantwoordelijk stellen voor de gepleegde feiten en hierbij een onderscheid maken naar leeftijd en geestestoestand

Wat is uw visie op het concept verantwoordelijkheid? Hoe zou u het concept definiëren?

- Op welke manier stelde u jongeren verantwoordelijk voor de feiten?
- Hield u rekening met bepaalde factoren? Zo ja, met welke factoren en waarom?
Mogelijke topics: leeftijd, mentale toestand, aard feiten, druk peers

G) Het aanspreken van jongeren op het actief opnemen van verantwoordelijkheid voor de gevolgen van de gepleegde feiten

F.2.1.1. Mate waarin en wijze waarop de professionelen jongeren aanspreken op het actief opnemen van hun verantwoordelijkheid naar de gevolgen van het JD toe

Op welke momenten sprak u jongeren aan op het actief opnemen van verantwoordelijkheid?

Op welke manier sprak u jongeren dan aan op het actief opnemen van verantwoordelijkheid?

Hoe konden jongeren actief hun verantwoordelijkheid opnemen?

- Informeerde u jongeren over mogelijkheden om zelf actief verantwoordelijkheid op te nemen?

Vraag 29 peilde in welke situatie u herstelbemiddeling zou voorstellen.

Hoe wordt herstelbemiddeling aangeboden?

Zijn er bepaalde zaken, misdrijven die niet in aanmerking komen voor herstelbemiddeling?

- Wordt de HCA-dienst meteen verwittigd op het moment dat het aanbod wordt gedaan en op welke manier wordt de dienst verwittigd? (Brief, dossiers inkijken op het parket, mail)

Vraag 30 peilde in hoeverre u rekening hield met de positie van het slachtoffer. Op welke manier hield u rekening met het slachtoffer?

H) Het betrekken van ouders bij het opleggen van een reactie

F.3.2.1. Professionelen betrekken ouders/opvoedingsverantwoordelijken actief bij de besluitvorming en de uitvoering van de opgelegde antwoorden

Op welke wijze betrok u ouders en opvoedingsverantwoordelijken actief bij de afhandeling en uitvoering van de opgelegde antwoorden?

I) Wetenschappelijke inzichten over de praktijk van het jeugdrecht

K.1.2.2. OM en JR houden bij de keuze van het antwoord rekening met wetenschappelijke inzichten over de impact en het effect van de reacties

Via welke kanalen waren jullie op de hoogte van wetenschappelijke inzichten?

- Hebben jullie een abonnement op een tijdschrift (bv. TJK)? Gaan jullie naar studiedagen? Zijn jullie ingeschreven op Sociaal.net?

J) Nieuwe aspecten uit het Vlaams jeugddelinquentiedecreet

Vraag 34 peilde naar de uitbreiding van jullie bevoegdheden. Vindt u het al dan niet interessant dat het parket meer bevoegdheden heeft gekregen inzake de afhandeling van jeugddelicten met het nieuwe decreet? En waarom?

Verwacht u minder vorderingen vanwege die uitbreiding van bevoegdheden?

Verwacht u *netwidening*?

Vraag 35 peilde naar het positief project. Waarom bent u wel of geen voorstander van het positief project?

We zijn stilaan aangekomen bij het einde van de bevraging. Zijn er nog toekomstplannen of andere zaken waarover u iets wil vertellen of toevoegen aan dit interview?

Bijlage 3: frequentietabellen

Tabel 1 Frequentietabellen informeren, verantwoordelijkheid, wetenschappelijke inzichten

Figuur	Stelling		Helemaal niet akkoord	Niet akkoord	Tussen beide	Akkoord	Helemaal akkoord	N
Figuur 5	Ik beschouwde het als mijn taak om de jongere te informeren over zijn/haar rechten en het verloop van de procedure	Frequentie	0	0	2	10	2	14
	Ik hield rekening met de leeftijd van de jongeren in de manier waarop ik hen informatie gaf	Frequentie	0	0	1	5	8	14
	Ik hield rekening met de mentale toestand van de jongeren in de manier waarop ik hen informatie gaf	Frequentie	0	1	0	5	8	14
	Als ik de jongere informeerde, toetste ik af of hij/zij mijn uitleg begreep	Frequentie	0	1	0	6	7	14
Figuur 7	Jongeren zijn over het algemeen verantwoordelijk voor wat ze gedaan hebben	Frequentie	0	0	8	9	0	17
Figuur 8	Ik beschouwde het als mijn taak om de jongere aan te spreken over op feiten die hij/zij gepleegd heeft	Frequentie	0	0	0	7	9	16
Figuur 10	Ik beschouwde het als mijn taak om de jongere aan te spreken op het actief opnemen van zijn/haar verantwoordelijkheid voor de gevolgen van de gepleegde feiten (wanneer de feiten vaststonden)	Frequentie	0	0	2	10	4	16
	Ik sprak de jongere aan op het actief opnemen van zijn/haar verantwoordelijkheid voor de gevolgen van de gepleegde feiten (wanneer de feiten vaststonden)	Frequentie	0	0	1	11	4	16
Figuur 14	Ik ben op de hoogte van de wetenschappelijke inzichten die er zijn over de impact en het effect van de verschillende reacties die ik kan opleggen	Frequentie	0	0	10	7	0	17
	Ik hield rekening met de wetenschappelijke inzichten die er zijn over de impact en het effect van de verschillende reacties die ik kan opleggen	Frequentie	0	0	10	5	2	17

Tabel 2 Frequentietabellen vrijwillige hulpverlening

Figuur	Stelling		Nooit	Zelden	Soms	Vaak	Altijd	N
Figuur 6	Als er tegelijkertijd een traject van vrijwillige hulpverlening liep, ging ik bij elke stap in de procedure na of die hulpverlening kon blijven doorlopen	Frequentie	0	2	1	6	5	14
	Als er tegelijkertijd een traject van vrijwillige hulpverlening liep, hield ik daarmee rekening bij het nemen van een beslissing	Frequentie	0	1	2	6	5	14
	Ik ging steeds na of er nood was aan hulpverlening in een vrijwillig kader	Frequentie	0	0	0	5	9	14
	Als er nood bleek aan hulpverlening in een vrijwillig kader, verwees ik de betrokkene door naar de gepaste hulpverlening	Frequentie	0	0	1	3	10	14

Tabel 3 Frequentietabellen nieuwe aspecten van het jeugddelinquentedecreet

Figuur	Stelling		Helemaal niet akkoord	Niet akkoord	Tussen beide	Akkoord	Helemaal akkoord	Geen mening	N
Figuur 15	Ik ben voorstander van de uitbreiding van de afhandelingsmogelijkheden op het niveau van het openbaar ministerie	Frequentie	0	0	0	8	9	0	17
	Ik ben voorstander van de invoering van het positief project	Frequentie	0	0	2	5	10	0	17
	Ik ben voorstander van de keuze die gemaakt werd voor gescheiden trajecten	Frequentie	0	2	7	3	4	1	17
	Ik ben voorstander van de invoering van de derde vorderingsgrond	Frequentie	0	0	3	4	10	0	17
	Ik ben er voorstander van dat een herziening enkel nog kan ten voordele van de jongere (afschaffing van art. 60 Jeugdbeschermingswet)	Frequentie	2	4	7	1	2	1	17

Ik ben er voorstander van dat een gesloten plaatsing altijd start met een oriëntatie	Frequentie	0	2	4	9	2	0	17
Ik ben er voorstander van dat onder het nieuwe jeugddelinquentedecreet MOF-jongeren niet meer in een private instelling geplaatst kunnen worden	Frequentie	1	7	6	2	0	1	17
Ik ben voorstander van de invoering van de langdurige gesloten begeleiding (2-5-7 jaar)	Frequentie	0	0	8	7	2	0	17
Ik ben voorstander van de invoering van de terbeschikkingstelling van de jeugdrechtbank van maximaal 10 jaar na het einde van de gesloten begeleiding	Frequentie	0	3	7	5	1	1	17
Ik ben voorstander van het behoud van de uithandengeving	Frequentie	0	1	4	8	3	0	17
Ik ben er voorstander van dat er prioriteit gegeven wordt aan een herstelrechtelijke afhandeling	Frequentie	0	0	4	8	5	0	17
Ik ben voorstander van de minimumleeftijd in het jeugddelinquentedecreet (12 jaar)	Frequentie	2	3	4	4	4	0	17
Ik ben er voorstander van dat onder het nieuwe jeugddelinquentedecreet geen VOS-jongeren meer in gemeenschapsinstellingen geplaatst kunnen worden	Frequentie	3	2	7	4	1	0	17
Ik ben voorstander van de mogelijkheid van elektronische monitoring als reactie op het gepleegde jeugddelict	Frequentie	2	2	8	3	1	1	17
In het algemeen vind ik het nieuwe decreet een vooruitgang ten opzichte van het vorige systeem	Frequentie	0	0	10	5	1	1	17

